

Nr. 42

ACGI

1. NOVEMBRIL 1924.

A-Stieren.

TALLINNA EESTI KIRJASTUS-ÜHISUS

HIND 40 MARKA

TALLINNA EESTI KIRJAST.-ÜHISUSE

kirjastusel ilmunud

RAAMATUTE NIMEKIRI

Käskivi. Novellid. Adson, A. Hind 85 m.

Taavet Soovere elu ja surm. Romaan. Mait Metsanurk. Hind 120 mk.

Saatuse tujud. Jutud Vene-Austria võitlustest Karpaatides. J. Mändmets. Hind 130 mk.

Poiss ja liblikas. Novellid. A. H. Tamm-
saare. Hind 100 mk.

Teekond Hispaania. Reisikirjeldus. Friedebert Tuglas. Hind 200 mk.

Pärisosa. Luuletustekogu. Marie Under. Hind 85 mk.

Nipet-Näpet. Legendid, anektoodid ja tõsjuhtumised. A. Jürgenstein. H. 50 m.

Vähkmann ja Ko. Fõljetonistlik romaan. O. Luts. Hind 100 mk.

Tilbuse Jaak Tilbuse kirjavahetus. I ja II jagu. Ajaloolised humoreskid. A. Kitzberg. I jagu — hind 60 mk., II j. hind 150 mk.

Tilbuse Mari ajalikud laulud. Ajaloolised humoreskid. A. Kitzberg. H. 35 m.

Eesti iseseisvuse teel. I. Vene revolutsioonist Eesti vabadussõjani. Ülevaade 1917. ja 1918. a. sündmustest. A. Tammann. Hind 160 mk.

Minu mälestused. Adm. Joh. Pitka memuaarid. Hind 225 mk.

Sõda Landesvehriga. J. Poopuu. H. 100 m.

Au langenule. Luuletused vabadussõja kangelastele. Aks. Kallas. Hind 200 m.

Tullihill. Veste. O. Luts. Hind 160 mk. t.

Vähkellin. Richard Roht. Hind 80 mk.

Ahvide kasvandik. Juhtumuste romaan. Ed. R. Burroughs. Inglise keelest L. L. Hind 200 mk.

Kadunud mees. Ülipõnev romaan. Inglise keelest L. L. Hind 160 mk.

Loitev Koit. Romaan Ameerika dollarite-
maalt. Jack London. Inglise keelest H. M. Hind 200 mk.

Malallaste laev. Romaan. Clark Russell. Inglise keelest. Hind 150 mk.

Julge Mäng. Kriminaalromaan. R. Augustin Freeman. Hind 80 mk.

Punased lõunast. F. Grass. Hind 60 m.

Psühholoogia pääjooned. I osa. Dr. H. Höfding. Tõlkinud K. Freiberg. Hind 130 mk.

Valitud Eesti rahvalaulud. Antoloogia, eessõnaga rahvaluule üle. A. Saareste. Hind 130 mk.

Kodumaal rännates II. Piirisaare-Endla-
Neeruti-Haapsalu. G. Vilberg. Hind 100 m.

Kasvatuse radadel. Kasvatuse õpetus. C. H. Niggol. Hind 630 mk.

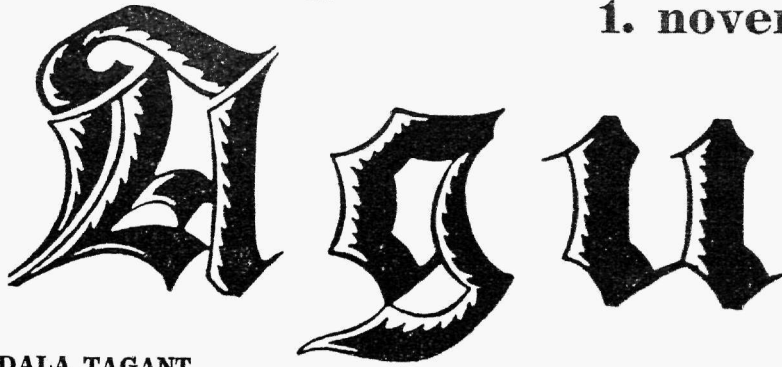

Prof. J. KÖHLER.

TALLINNA EESTI KIRJASTUS-ÜHISUS.

AUTOPOORTEE.

KIRJANDUSE,
KUNSTI JA
KULTUURI
AJAKIRI

TOIMETAJA
ED. HUBEL
VÄLJAANDJA
TALL. EESTI
KIRJ.-ÜHISUS

ILMUB IGA 2 NÄDALA TAGANT

H AASTAKÄIK

TOIMETUS JA TALITUS TALLINNAS, PIKK TÄNAV 2

TOIMETAJA KÕNETUNNID ÄRIPÄEVIL 1-2

ÜHE VÄIKERAHVA VABADUSVÕITLUS.

Meie ajakirjandus saab osa teateid väljamaa allikatest. Seal on meile teadetele harilikult sihilik värv antud ja selles värvis lähevad nad mõnikord ka meie lugejate ette.

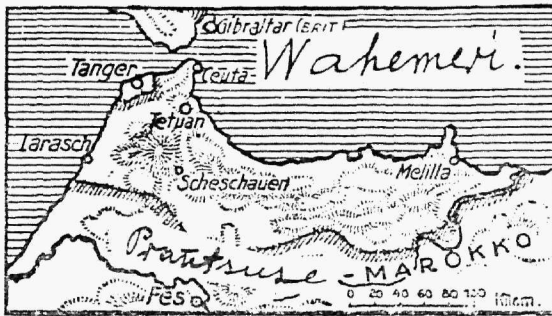
Nii oleme ammu lugema harjunud „mässudest“ Egiptuses, Indias, Tripolis, Sudanis, Marokkos ja mujal, kus eurooplased pärismaalaste üle valitsevad või valitseda tahavad. Alles pärast seda, kui meie oma iseseisvuse võitluse läbi teinud, tuli meele mujalgi sarnast vabadusvõitlust eeldada. Alles siis tuli meele mõne suurrahva poolt „mässuks“ nimetatud sündmust õigesti hinnata ja vabadusvõitluseks pidada. Aga viimase ajani leidub aegajalt sõnumeid pärismaalaste „mässudest“ Aasias ja Aafrikas.

Praegu kõnelevad Hispaania ametlikud teated igapäev maailmale „mässust“ Marokkos. Ometi ei ole aga põhjapoolne osa Marokkost, mille allaheitmiseks võitlus käimas, kunagi Hispaaniat tunnustanud ega täielikult Hispaania võimu all olnud. Tõsi küll, Marokko sultan Muley Hafid on Hispaania sõnakuulelik teener ja käsutäitja, aga „mässajad“, kabiilide suguharud, ei tunnusta teda. Muley Hafid sarnaneb oma võimu poolest Vene „keiser Kirillile“; viimane on vähemalt vaba, Muley Hafid elab aga peaaegu vangina Madriidis ja saab palga Hispaania valitsuselt.

Põhjapoolne osa Marokkost ehk Riffi on veel eurooplastele üsna tundmata. Elanikud on endiste Hispaania vallutajate mauride ja vandaalide järeltulijad, Muhamedj usku. Neid nimetatakse kabiilideks. Nad on vahvad ja sõjakad, igäüks õpib lapsest saadik sõjariistu tarvitama ja muretseb need enesele ise. Praegune kabiilide juht Abdel-Krim oli varemini Melillas

Hispaania teenistuses ja sattus hiljemini poliitilise kahtlustuse tagajärjel vangi. Pärast seda ühendas takabiilide suguharud, kes varemni sagedasti eneste vahel võidelnud, ja aigas „püha sõda“ Hispaaniaga. Ta on umbes neljakümne-aastane, fanaatlik aga tark mees. Muidu ei oleks tal korda läinud kabiilile kauases võitluses ühel meelel hoida ja suure riigi vägede vastu edukalt sõdida. Abdel-Krim on enama jao Euroopa valitsuste ees asja niikaugele viinud, et Riffi „sõda pidavaks maaks“ peetakse, mitte „mässajaks“. Peale selle saavad Riffi kabiilid mõnedelt Euroopa riikidelt sõjariistade ja sõjamoona näol salaja toetust. Hispaanlastelt on nad isegi suurtükke võtnud, rääkimata muudest sõjariistadest. Raha on neil ka, nimelt Hispaania oma, mida nad vangistatud ohvitseride eest lunastushinnaks nõudnud.

Nagu prantslastel oma asumail, nii on ka hispaanlastel Aafrikas „võõraste leegionid“, mis väga mitme rahvuse õnneotsijaist, kurjategijaist ja muust sarnasest elemendist kokku seatud. Neid peaaesjalikult tarvitatakse võitlustes pärismaalaste vastu, et hispaanlasi endid vähem langeks. Ametlikud Hispaania teadaanded väikivad harilikult langemate arvust ehk ütlevad, et need pärismaalased või väljamaalased olnud. Sõjapidamise teeb hispaanlastele väga raskeks veevaene ja mäginne maapind. Kabiilid ei astu suure otsustavasse võitlusse, vaid varitsevad edasiliikuvaid vaenlase väesalku, teevad neile kahju ja piiravad nende „kindlusi“. „Kindlustesse“, milleks kaevikute ja traataiaga piiratud mäekünkad, asetatakse Hispaania väesalgad. Pärismaalastel ei ole huvij niisugust „kindlust“ ära võtta, nad lepivad piiramisega, teades, et piiratutel varsti veetagavara otsas. Tuleb

Marokko kaart.

Hispaania päralt on ainult põhjapoolne osa Marokkost Vahemere rannal, n. n. Riffimaa, kus kabiilide suguharud elavad. Lõunapoolne osa Marokkost on Prantsuse asu-maa. Tähtsamad linnad Hispaania Marokkos on Melilla, Ceuta, Tetuan ja Scheschauen.

moona- ja veevoor, siis võetakse see tule alla. Mitmed kindlustused on janu pärast vaenlasele alistunud, mitmed väeosad mägedes ümber piiratud ja hävitatud. Paljudes Hispaania väeosades on haigused hävitustööd teinud.

Sõda kabiilidega oli Hispaania valitsus enne praegust diktatuuri alanud. Diktaator Primo de Rivera peab auasjaks kabiile täiesti alla heita. Ikka uusi väesalku saadab ta üle Gib-raltari väina. Praegu on Marokkos üldse 150

tuhat Hispaania sõjameest. See ei ole iseene-sest väga suur sõjavägi, aga tema varustamine mägisel, metsikul ja veevaesel maal on raske.

Juba kolm aastat kestab sõda. Algas ta ve-rise lõõgiga: peaaegu terve Hispaania vägi hä- vitati Melilla all ära. Hispaania rahvas oma suu- res enamuses, iseäranis pahempoolsed par- teid, on kindlasti Marokko-sõja vastu ja nõua- vad vägede kojutoomist. Diktaator ei luba aga sellest enam avalikult kõneleda ega kirjutada, sest „rahva au“ seista kaalu peal ja seda võida „päästa“ ainult kabiilide hävitamise või alla- heitmise läbi. Majandusliselt peetakse aga mõõdukates ja pahempoolsetes ringkondades palju kasulikumaks lepingute tegemist kabiili- dega metallimulla kaevamiseks ja teiste loodus- varade eksploateerimiseks.

Hispaanlastele ei ole maad hädasti vaja: Hispaanias eneses on veel väga palju harimata pinda. Primo de Rivera töötab kabiilidele kul- tuuri viia — vana kulunud hüüdsõna kõigil rah- vastel, kes „paganaid“ ja „metslasi“ orjastada tahavad. Aga Hispaanias eneses oleks kultuuri- töö väga hädaline — pooled elanikest ei oska lugeda ega kirjutada. Nii ei jää mingit asjalikku põhjust kabiilide allaheitmiseks, aga selleks verevalamine kestab edasi.

HINGELINE ARSTIMINE.

(PSYHOTERAPIE.)

Dr. med. SANDERSI järele —d.

Loodusteadusel põhjenev arstikunst on ül- latavaid tagajärgi saavutanud võitluses hai- guste vastu. Kõik arstimise püüded seavad lõpusihiks organismi haigustest vabastada, na- gu insener rikkiläinud masina ära parandab ja jälle käima paneb. Kahtlemata on arsti- kunstil selles sihis suured arenemisvõimalused ees. Kahjuks puudub meil aga veel selge pilk haiguste protsessidesse, et neid edukalt arsti- da. Sellepärast on praegu ja vist veel edas- pidigi arsti esimeseks ülesandeks organis- mis parandavaid võimeid tösta ja äratada, et ähvardavaid hädaohte kõrvaldada. See organismi jõudude mobiliseerimine ei pea aga ainult kehaga piirduma; ka hingelised jõud tulevad otsustavaks võitluseks ära kasutada. Materialistlike vaatlusviisi tagajärjel on aga seni peagu täiesti hooletusse jäetud. Sellest tulebki, et meie-aeg haigete tarvidusi rahuldada ei suuda. Tõepoolest ei ole ole- mas haigusi, vaid ainult haiged in- mesed. Hingeteadus toob rõhuva hulga

tõendusi imestamisvääriliselt kaugele ulatavast hinge mõjust keha kohta. Hingeline külg, mis eluprotsessis nii suure osa võtab, nõuab ka arsti- kunstis oma õigust. Hingeline haiguste arsti- mine, teaduslikult psühoteraapiaks nimetatud, saab kindlasti edaspidi arsti käes niisugust osa mängima, nagu tal kõigi aegade paremate arsti- de juures olnud.

Hingeline mõju haige peale paranduse mõt- tes on kahtlemata iga arsti tegevuses tähtsal kohal. Kas seda mõju teadvusega või teadvu- setalt tarvitatakse, ei muuda tagajärgi. Arsti isik mõjub haige peale, tema kõne rahustab haiget ja seab hinge jälle tasakaalu. Nii luuakse tingimused paranemiseks. Niisugusest üldi- sest suggestiivsest mõjust teaduslikult ehitatud kindla hingelise arstimise süsteemini on aga pikk tee. Alles nüüd sajaja hingeteaduselised uuri- mused on selleks aluse loonud ja nii on psü- hoteraapia uuema ajajärgu tulemus. See on tea- dus, mis õpetab hingeliste abinõudega plaani- likult haigusnähtusi kõrvaldama ja parandama.

Mitmed viisid — kunstuni, suggestioon valvel olles ja psühoanalüüs — võistlevad siin üks-teisega. Vaielused nende üle on aga ülearused, sest igal üksikul juhusel tuleb haiguse kohaselt üht neist viisidest tarvitada.

Selle üle ei ole aga kellelgi kahtlust: kogu hingeline arstimisviis on kunstunest alguse saanud ja sealt edasi arenenud. Hüpnootismi

uni teadja arsti käes mõjuvaks arstimisabinõuks võib olla, millele raske midagi kõrvale seada.

Meie saame hüpnootilisest seisukorrast paremini aru, kui meeletuleme, et meie teadvus väga muutuv suurus on. Suured üleminekud tulevad iseäranis selgesti nähtavale uinumisel ja ärkamisel.

Mõtteteadus ja tarkus.

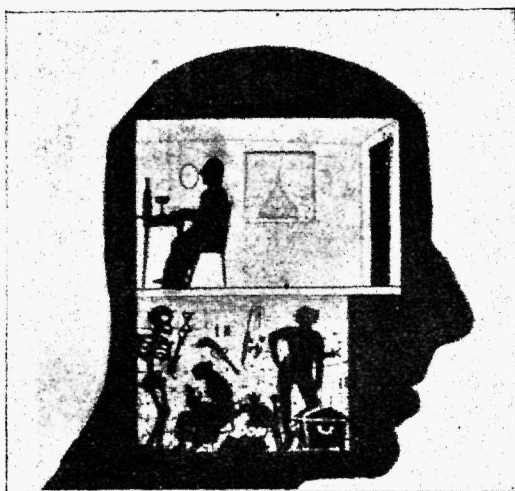
Ungari skulptori Stefan Szentgyöryi kuju järele.

ehk kunstund peeti esialgul väga salapäraseks nähtuseks, aga hiljemini seati ta teaduslisele alusele ja tarvitatakse nüüd teadlikult. Iseäranis raske proovi tegi ta läbi sõja ajal, kus Saksamaal prof. Nonnes sõjategevuse tagajärjel närvihaigeks jäänuid iseäralisse laatsaretti kogus ja hüpnootiliselt arstis. Tulemused olid erakordselt head ja äratasid suurt tähelepanu. Kui ka praegusel ajal paljud arstid hingelisest arstimisviisist eemale hoiavad, siis tuleb see peaaesjalikult sellest, et nad hingeteaduse-küsimustega tegemist pole teinud ja ka sellest, et praegusel ajal ülikoolides psühoteraapiaga vähe tutvustatakse. Seda tuleb iseäranis sellepärast kahjatseda, et kunst-

Poolteadlikust aimamisest ja kobamisest läheme kõigi astmete kaudu selge ja teadliku arusaamiseni ja vaatluseni. Wundt on sellepärast õigusega öelnud, et meie teadvus on ainult tähelepanu keskpunktis täiesti selge, sellest punktist eemal on aga tähelepanu väli segane ja udune. Aga ka teadvuse välimistel piiridelgi ja nende taga on hingelised toimingud käimas, ja sellel sügavamal hingelisel kihil on meie kohta kahtlemata väga suur tähtsus. Teaduslikult nimetatakse seda kihti allteadvuseks, vasteks ülemisele hingelisele kihile ehk pealteadvusele. (Joonis 1 ja 2). Opetus allteadvusest hakkab ikka enam hingeteaduse keskpunktiks saama ja an-

nab ka meie arusaamist kunstne nähtustest. Paremini kui pikkade seletuste läbi saame sellest keerulisest küsimusest aru, kui skemaatilise ioonise abiks võtame. (Joonis 3). Selles on hing ruumiliselt kihtidesse jaotatud. Välimine sõõr (I) kujutab peal teadvust. Siin on (piltlikult öeldes) koht, kus asub terav tähelepanu, kriitika ja teadlik tahe. Kõik teised sõõrid (II—VI) moodustavad all teadvuse tema mitmesugustes varjundites. Ülemineku kihiks on sõõr II. Seal asetseb meie harilik teadvus ja harjumused. See teadvus juhib meie igapäevast automaatlist tegevust. Seda tegevust ei kontroleeri enam terav tähelepanu. Siin on juba hingeline toiming mehaniseeritud.

unesse panijaga) ühendus (Rapport) jääb. Joonised on need ühendused ehk „rappordid“ valgete segmentidega tähendatud, mis kui aknad on ja mille kaudu „mina“ välisilmaga ühendusse jääb. Selle akna ees võime hüpnotiseerijat kujutada, kes siit oma mõju meie „minale“ saadab. Hüpnootilise juures on tegelikult tähtis mõjuavalduse, suggestiooni printsiip. Sellega minnakse I sõõrist, teravast tähelepanust, läbi II sõõri ja sealt edasi. Suggestioon on hingeline mõju, mille sarnast meie elame üle manitsuse või käskimise puhul. Salapärane ega müstilne ei ole ta kuidagi. Praeguste teaduslike abinõudega on võimalik pea iga inimest hüpnotiseerida: mingi haiglane nähtus hüp-

Joonis 1.

Neil joonistel on peal teadvus ja all teadvus nende suhetes naljapildis sümboliseeritult kujutatud. Joonis 1. on peal teadvus lõbusa olengu meeleolus, klaasi veini juures. All teadvuses, „keldris“, aga elutsevad kõikisugu kired, tundmused ja meeleolud tasakesi edasi; sümboliseeritult on seal ära tähendatud surmahirm, südametunnistuse piin, toored kired, raha-ahnus ja himurus. Joonis 2. näitab, et surmahirm all teadvusest peal teadvusse hüpanud ja rõõmsa olengu meeleolu rikub.

Joonis 2.

Sõõr III sisaldab järgmise kihi, kus asetseb „väsimus“ ja „poolteadvuseta tegevus“. Siin on tähelepanu juba koguni nõrk, meeleline tajus on tühjastunud. IV sõõris asetseb pealiskaudne uni ja ka ärkvel olekus unistamine. V ja VI sõõrid sisaldavad hingeelu valla, mis täiesti teadvuseta alla kuulub. Sinna kuulub ka teadvuseta tegevus, nagu kuutõbiste rändamine j. m. Siin on ka sügava une vöö. Viimane, VII sõõr keskel sisaldab instinkte ja reflekse.

Seda skemaatilist ioonist tarvitades saame varsti aru hingelistest nähtustest unes. Harilik une käik algab pahemalt poolt „Suggestiooni“ juurest punktilise iooniga. Meie „mina“ käib sügava une juures kõik sõõrid läbi, alates väljaspoolt. Hüpnootilise juures on asi ainult nõnda palju teisiti, et uni suggestiooni teel meie tuuakse ja et meil suggereerijaga (kunst-

noos, kunstuni, ei ole. Hüpnootilise suggestiooni mõju ulatab väga kaugele ja et meie tema kaudu ka sügavamate hingeliste kihtide juure võime tungida, siis võime aimata, et tal arstimise mõttes suur tähtsus on. Peame veel tarvilikuks tähendada, et hüpnotiseerimise tehnika teaduslikult nõnda kõrgel seisab, et arstimise läbi mingit kahju ega tahtbejõu nõrgenemist ei või tekkida. Kahtlaste ja ettevaatamisteta tsükrite käes võib aga kunstuni väga kar-detavaks saada. Et arstivat mõju avaldada, selleks on küllalt keskmise sügavusega kunstund tekitada. Et aga mõju kiitav oleks, selleks on tarvilik patsienti mitu korda magama panna.

Hüpnootiline seisukord ehk kunstuni mõjub kõige esiti kui uni rahustavalt. Mitmed arstid on pika kunstune läbi patsientide juures väga

„Ettevaatlikumalt, mis polkovnik ma praegu olen.“

Ma kuulen, kuidas ta naerab.

„Jumal ei anna välja, siga ei söö ära... Sülgan nende peale...“

„Noh, mis on?“

„Olen Kuntsevis, Kolmandal tagavara teel.“

„Nii... Kuidas sina elad?“

„Ah mina või? Varsti ülendatakse hool- suse eest komissariks... Eile otsisin läbi. Püüdsin ühe saboteerija valgekaartlastest kin- ni. Aga ära põgenes, neetu.“

Ma riputan kuuldetoru üles. Tähendab rong on Kuntsevis. Meie oleme ka „saboteerijad“ ja „valgekaartlased.“ Laseme rongi sel nädal- lal õhku.

4. veebruaril.

Fedja ei ole Moshenkin, vaid Kovalev. Ta on vetsheka kaastöeline. Jegorov ei ole Jegor- rov, vaid Larionov. Ta on vahiks „narkom- sdravis“. Wrede ei ole Wrede, vaid Lazeau. Ta on punases väes ja juhatab eskadroni. Kõigil kolmel on vale dokumendid surnud meestelt. Kõik kolm on parteis ja „kindlad“ kommunistid. Ivan Lukitsh on spekulant, elab oma nime all ja peab „komiteega“ ühendust. Mina olen ilma nimeta, elan nägematu, peitudes mitme- suguste inimeste juures. Need inimesed ris- keerivad muidugi eluga.

Ma olen Moskvast. Võimatu on võimalikuks saanud. Ma võin enesest öelda: „Olin ööd ja päevad mere sügavuses, olin palju kordasid reisi peal, ma olin röövlitega hädas, olin linnas hädaohus ja kõrbes, olin mere peal hädaohus, olin töös ja väsimuses, sagedasti valvates, sa- gedasti palvetades, olin külma käes ja alasti.“

Kus ma nüüd olen? Olen ma jälle mere sügavuses.

5. veebruaril.

Kui sagedasti olles lahus.

Ma omas kurvas saatuses

Su peale, Moskva, mõtlesin...

Aga täna... Täna ei leia ma enam mitte armast Moskvat. Täna on mulle kõik võõras. Platsidel on kroonu monumendid. Siltidel on Vene kõrvale haavavad sõnad. Mälestussam- mas Marxile. Issand Jumal, Marxile!.. Ja sealsamas „Narkomsdrav“... „Proletkult“... „Moskvatop“... „Narkombrod“... Ma lähen Arbati mööda. Talvine päike paistab. Lumi krudiseb jalgade all. Needsamad paplid, need- samad kased, needsamad vaiksed majad. See- sama lihtne Moskva olu. Seal hakkab korra- ga „masin“ mürisema ja naftast suitsema. Mü- rin ja häbematu vile. Mööda kihutavad „selle ilma vürstid“. „Holmi“ on kõrgele tõusnud...

Ma löön silmad maha, ma ei taha ega või neid näha.

Olga elas Lilledel bulvaaril. Ma läksin laia hoovi ja sealt neljandale korrale. Mulle avas ukse laiade põsenurkadega nahkses kitlis selt- simees: — „Ei ela siin... Ei ole niisugust...“ Kui üks kinni löödi, seisin ma kaua eeskojas. Oli juba pime. All „domkomis“ sõimeldi kõ- vasti.

6. veebruaril.

Minu toas on paljad seinad ja määratud lina laual. Selle peal on haljastamata teemasin. Teemasina juures istub Jegorov. Ta joob teed. Ta joob seda talupoja kombel — alustassilt ja suhkru- t kõrvale hammustades, muidugi oma nõust. Ta kannab seda taskus.

„Kuidas sa „Narkomsdravis“ teed jood? Usk on ju opium rahivale — enamlaste üt- luse järele...“

„Kuidas ma joon? Oma seaduse järele... Üks kurivaim katsus mulle lähedale tulla ja ütles: — „Mis kommunist sa oled? Mis tead- lik proletaarlane sa oled? Jumalat ei ole. Ju- mala on papid välja mõelnud...“ Aga ma õpe- tasin teda natukene: — „Kommuna on kom- muuna, aga Jumalat ära võta suhu. Muidu käänan pea otsast...“ Oh, härra polkovnik, ei lähe mul see roomamine sugugi... Ja patt on see ka...“

„Mis on patt, Jegorov?“

„Kuidas mis? Terve päev olen kurjavai- mude seas. Kuulan kurjavaimude kõnesid. Teen kurjavaimude meele järele. Viimaks oled isegi kurivaim...“

Perenaine Pelageja Petrovna viib tühjaks joodud teemasina välja. Tal on kõhn, roheline jumega nägu. Tema mees, mehaanik, töötab vabrikus, — „mitte vabrikus, vaid tsaari sun- nitööl,“ nagu naine ütleb. Jegorov piilub alt- kulmu:

„Ka kurivaim.“

„Ei ole, see on „oma“... Kuule, Jegor- rov...“

„Kuulen, härra polkovnik.“

„Kuntsevis kolmandal tagavara teel seisab rong. Temas on pommid Moskva garnisoni jaoks. Homme ei ole sa teenistuses. Lähed lõuna ajal ja lased rongi õhku.“

Ta nikutab oma pika habemega pead: „Sel- lel on mõtet, tänu Jumalale.“ Siis ütleb ta sel- gesti ja kindlasti nagu reas seistes:

„Kuulen, härra polkovnik.“

7. veebruaril.

Kuntsevo. Külma hommiku. Lume läige pi- mestab silmi. Paremal pool on park, pehmed, lumised kuusked kuhikud, — „õllepudelik“ üt-

leks „kunstnik“ Fedja. Pahemal pool on jaam, — rööpad. Kolmas tagavara tee.

Viie minuti pärast on kell üks. Mina lähen... Ma näen: neljandas vagunis vedurist tahapoole välgatas tuli, välgatas ja kustus ära. Siis järsku löi leek välja. Käis plahvatus, tume ja lühike. Ja kohe käis vagunist laaste lendu lüües kui tuulispask välja. Ta ulatas purtskkaevuna taeva ja langes üle aja tulise kollaka sõõrina laiali. See sõõr jäi tükiks ajaks seisma. Ta rippus ähvardavalt kui kohutav silm metsa kohal.

Vaguni tükid vilistasid. Ma ei katsunudki ära minna. Jalad olid külmanud maasse kasvanud. Ma ootasin oma otsa. Ma ootasin viimast plahvatust. Mispärast? Ma ei tea... Ma tahan, aga ei mõista ütelda.

8. veebruaril.

Minu aken on õue poole. Läbi akna näen ma prügihunnikut ja jääpurikaid vihmatoru küljes. Isegi keskpäeval on videvik. Isegi kange külmega on hirmus hais. Ja see on Moskva?

Kaugel, metsas ja sõjakäigul paistis Moskva kui teednäitaja täht. Nüüd olen ma Moskvast. On see suur püha? Ei, äripäev. Hommikune teemasin, hall Pelageja Petrovna, Pretshistenka ja Arbat tuletavad äripäeva meele. Raske on elada ilma „ülendava pettuseta“. Veel raskem on võidelda. Grusha võitles elu eest. Mis eest mina võitlen?

Mina ei usu „programmidesse“ ja järjelikult mitte ka „juhtidesse“. Mina võitlen ka elu eest, õiguse eest maa peal elada. Võitlen kui metsloom küüntega, hammastega ja verega... Ma ütlesin „maa peal“. See ei ole õigus. Mitte maa peal, vaid Venemaal, ainult Venemaal. Olgu äripäev. Olgu prügihunnik. Olgu videvik. See on siiski omane ja kodune. Nagu on omane ja kodune Olga.

9. veebruaril.

Meie istume Strastnõi bulvaaril. On videvik. Uulitsatel puhub tuul. Laternad süüdatakse põlema. Fedja sülgab:

„Härta polkovnik, mina saatsin ühe seltsimehe teise ilma.“

„Mis sa räägid, Fedja? Moskvast?“

„Just nii. Moskvast. Minu ülem, Sobol oli tema nimi.“

„Kunas?“

„Täna öösel. Kuulsin, et ta Neitsi väljal elada. Ootasin teda värava all, just nagu röövija. Mitte kedagi kusagil. Kõik ümberringi tühi. Järsku näen tuleb teine, röövel, karmesiti. Ma kargasin välja ja tõmbasin tal mütsi peast, andsin revolvriga kuklasse. Ta kukkus

istukile. Ma võtsin tal kasuka seljast ära, aga tema ajab silmad suureks ja ütleb: „Kovalev, Kovalev“. Tähendab ütles mulle. Mina aga lasin ta muidugi maha.“

„Ja riisusid paljaks?“

„Kas teie arvamise järele peaks siis varandust hukka laskma minna?... Hommikul oli aga ametikohas suur skandaal: „Seltsimees Sobol on ära tapetud... Röövimise otstarbel.“ Mina aga ütlesin: „Seltsimehed, seda on ehk valgekaartlased teinud?“ „Mis valgekaartlased... Oleks suured sekeldused, kui seda valgekaartlased oleksid teinud: et ei ole paremini oma ülema järele valvatud ja siis veel see plahvatus... Oli täna palju jooksmist. Suure vaevaga sain sealt tulema. Ei tahetud lasta. Taheti, et ma kurjategijat kinni aitaksin püüda.“

Fedja naeratab: ta mängib ka siin „akulkat“; muidugi ilma kaotuseta. Tõesti üks päikesepaistne hing.

10. veebruaril.

Täna on minu sünnipäev. Ma olen selle muidugi ära unustanud. Aga Fedja oli seda meeles pidanud ja tõi mulle „pildi“ kingituseks. „Pildile“ oli värvidega lillekimp maalitud. Kimp oli roosa lindiga kinni köidetud. Lindi peal oli „luuletus“:

Поздравляютъ васъ бандиты
И желаютъ счастья вамъ,
Вы отецъ нашъ знаменитый
На страхъ гадамъ и бѣсамъ.

(Tervitavad teid bandiidid ja soovivad teile õnne, teie olete meie kuulus isa, hirmuks madudele ja kurjavaimudele.)

Luuletuse all on kalligraafiliselt kirjutatud Olga aadress: Moltshanovi põikuulits, 10. Fedja on seda „Vetshekast“ teada saanud... Ma olen Olga leidnud. Ma olen õnnelik.

„Täna, Fedja... Aga mispärast „isa“ ja veel „kuulus“?“

„Kuulus, sellepärast et Bobruiskis ja Rshervis kuulsaks saite...“

Ta nuuskab nina siidi taskurätikusse, mis muidugi „ostetud“ on. Ta ütleb oma ainsama silmaga pilgutades:

„Aga isa olete sellepärast... et meid mitte ei põlga.“

11. veebruaril.

Olga karjatas ja taganes mõne samm. Püsti seistes ja istet pakkumata ütles ta mulle:

„Georg, sa oled bandiit?“

Ma vaatasin talle otsa. Tal oli ülevalt kinninööbitud ülilkond, tema sõrmusteta käsi oli

ahtakie. Tema juuksed on lühikeseks lõigatud. Tema on midagi mulle võõrast. On ta nunn? Ehk... Ehk... Ei, see ei või olla.

„Aga sina, kes sina oled?“

Ta vastab kindlasti:

„Mina olen kommunist.“

Ma istusin maha. Alles nüüd märkasin ma, et toas midagi ei olnud, ainult laud, voodi ja kaks tooli. Seinal oli Marxi pilt.

„Sina oled bandiit?“

„Jah, ma olen „bandiit“.“

„Valgekaartlane?“

„Valgekaartlane.“

„Lütlaste palgaline?“

Mistarvis need päheõpitud kroonu sõnad?... Ma vastan jahedalt:

„Mind ei saa osta, Olga.“

„Aga mistarvis... Mispärast...“

Ta lõi käed kokku. Ta katsub aru saada, aga ei saa... Mina ka mitte.

12. veebruaril.

Olga räägib erutatult:

„Georg... Sa võitlesid ometi revolutsiooni pärast. Ütle tõtt, kas teie viisite ta lõpule? Teie heitsite tsaari troonilt. Aga meie tõime vabaduse.“

„Olga, ära räägi vabadusest.“

„Meie seadsime Venemaa jälle jalule...“

„Ära räägi Venemaast.“

„Mispärast?“

„Sest et vabadust ei ole. Sest et Venemaad ei ole.“

„Vabadust ei ole?... Aga teie? Kas teie ei poo? Kas teie ei lase maha? Kas teie ei põleta?... Venemaad ei ole?... Aga teie? Kas teie ei käi võõraid eeskodasid mööda?“

„Olga, jäta see.“

Ta tõusis üles. Tema silmad tuhmenesid. Ta lõi rusikaga vastu lauda.

„Mis on teile rahva silmavesi ja veri? Mis on teile õigus? Teie armastate isamaad ainult eneste pärast. Teie hindate ainult oma vabadust... Teie ei näe, et vana maailm kokku langemas on. Ei... Teie olete revolutsiooni ära annud... Teie olete Venemaa ära annud... Teie olete vaenlased neile... Kuuled, Georg, sa oled minu vaenlane...“

Ma tõusin ka üles:

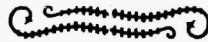
„Mis siis, Olga? Anna mind üles.“

„Mis sa räägid! Jumal sinuga, Georg...“

Ta katab näo kätega kinni ja nutab. Kes see on? Olga?... Ja kus ma olen? Nunna kambris? Kloostri? Ja milleks see kullatud raamis püha pilt seinal?... Ma kuulen ta ütleb läbi pisarate:

„Georg... Georg... Miks sa siia tulid?..“

(Järgneb.)

M Ô T T E D.

Kui põhjust pole valetada, siis ei ole see veel põhjuseks, et avalik olla.

*

Nii mõttetu kui ilm näib ka olevat, — ära unusta, et sa oma tegevusega või tegemata jätmisega tähtsa osa sellele mõttetusele juure võid lisada.

*

Elukunst: oma isikupärased seadused üldiste, looduse, riigi ja seltskonna seaduste alla seada, aga selle juures üksiku omapärasus alles hoida.

*

Tõsiselt halvad oleme ainult nende inimeste vastu, kellest teame, et neid kaotada ei saa.

*

Hoia ennast alandlikkude eest; — sa ei või aimatagi, missuguse liigutava uhkusega nad oma nõrkusi austavad.

*

Kõike mõistma — tähendab kõigest aru saada; see näib olevat väga suursuguselt mõeldud ja öeldud. Kahju aga, et andeksandmine üheksakümnel üheksal korral saja seast muud pole kui laiskus või mugavuse armastus — ja ainult üks kord headus. Ja headus ei ole üheksakümnel üheksal korral saja seast mitte südamerikkus, vaid mõistuse puudus.

*

Neil, kes meid armastavad ja austavad, ei ole enne meie juures hea, kuni nad näevad, et ka meil oma nõrkused on.

*

Miks meile ikka meie ligemiste headus rumalusena näib, meie oma rumalus aga headusena? Miks teiste headus nõrkusena näib ja meie oma kui hinge suursugusust?

*

HISPAANIA.

HARRY JOHNSTONI ja HADEN GUESTI järele Inglise keelest M. K.

4

§ 7.

Figueras'i linnas, Barcelonast põhja poole, Prantsuse piiri lähedal, peetakse tähelepanuväärilisi pidustusi põhjatuule auks. 1612. aastal mõlilas siin epideemia; siis tuli rahvas õnneliku mõtte peale suure huljana minna Requesens'i jumalaema palvele, et ta saadaks põhjatuule, mis haigused laiali ajaks. Palve leidis täitmist ja sest ajast peale korraldatakse mägedesse, kus Requesens'i jumalaema asuvad, igal aastal maikuu lõpul rongikäik, mis kolm päeva kestab: üks kulub minemiseks, teine mägedes viibimiseks ja kolmas tagasitulemiseks.

Figueras'i kindlus, mida praegu tarvitatakse vangilooneks, on ebakorrapärase viisnurgana kaljusse ehitatud ja on üks kõige tähelepanuväärsemaid kindlusi

maailmas. Ta on üle 7000 jala ümbermõõdus ja sisaldab magasiine, arsenaale ja barakke 20.000 mehele ning talle 500 hobusele; kõik tugevad ja imetoredad ehitused.

Figueras'i ja Barcelona vahel asuv Gerona linn väärib vaatlemist vanaaegse puhthispaanialiku kohana. Raske on kujutleda midagi vanaaegsemat ja omapärasemat kui see luuleline ja rahuline linn oma valgeis lillil rõdudega, kumerate akendega, mis ilustatud marmorpostidega, ja üle Oña jõe viiva sillaga, mida ehivad kolm kaart. Linnal ei ole tähtsust ei tööstus- ega kaubanduskohana, teda ei ehi ükski ausamm, kuid tema katedraal on kuulus oma suuruse poolest; kõige suuremadi kirikud muul Euroopas jätab see mahajäetud Hispaania katedraal oma varju.

Teel Lerida poole leiðub üks Euroopa imedest: suured soolakaevandused Gardonas. Need kaevandused

Õu Lõuna-Hispaanias.

Sarnased õued on Hispaania perekondadele eluruumideks. Suvel kaetakse nad ülevalt telgiriidega, muutes neid väga mugavaks. Õuedes asuvad allikad ja pürskkaevud ning pisikesed apelsiinipuud. Tagaplaanil näeme treppi, mis viib ülemaale korrale.

Imelik soolakae- vandus.

koosnevad suurtest soolamägedest, mis 500 jalga kõrged ja kolm penikoormat ümbermõõdus ning mille soolatagavara hinnatakse viie miljoni tonni peale. Neis mägedes leidub imelikke koopaid, lõhestikke, kuristikke ja väikesi järvi, mille vesi nii imbunud soolaga, et see seal enam ära ei sulagi; seal nirisevad ojakessed, mis suurel arvul sisaldavad soolakristalle ja -noelu; stalaktiidid moodustavad siin imelikke kujusid ja on väga valged. Mõned soolakamakad näivad kui marmorist ja on punaste ning apesiinivärviliste triipudega kaunistatud. Neist nikerdavad tööliselid m'imesuguseid väikesi asju, mida müüvad külastajatele.

Tarragona, väga vana föniklaste linn, on ehitatud amfiteatri kombel kõrgele lubjakivist kaljule, mis madaldub merele. Ülemat ja alamat linnaosa lahutab rida kükloopilisi müüre. Ülem linn on ehitatud roomaegsete templite ja losside varemeile. Suurem hulk tänavaid on looklevad ja halvasti sillutatud, ent paari-kolme viimase inimpõlve kestel on siin tänavate-labürindis ka mõni p'kk, puudest ümbritsetud bulvaar oma õigused maksma pannud.

Katedraal linnas on nii vana, et keegi ei tea, mil ta ehitatud. Nishid 21 apostli- ja preestrikujudega kaunistavad välisseinu, ent mõnedes puuduvad mehed; kuulujutu järele tüdineb iga saja aasta järele üks mees-
test ära Tarragona üksluisusest ja astub oma aluselt ära ning läheb omateed.

Altaripilt on kauniti välja töötatud, kõige väiksemgi putukas seal on hiinaliku peenusega nikerdatud. Suur-
tel pühadel ehitakse sambad imeilusate vaipadega ja katetega, mis reformatsioonipäevil Heinrich VIII ajal Londonist St. Pauli katedraalist osetud. Paljude ime-
likkude kujude seas leidub siin ka üks Aadami oma, kelle küljekondist poolkõõdunenud jumalakuju tillukese Eva välja tõmbab. Ent kloostrid on selle linna peailu. Nende sissekäik on puht Bizantsi stiilis ehitatud, täis veidraid peenusi, eriti keskmine sammal, millel aluseks hulk üksteisesse põiminuid madusid, ja mille pealmine osa kujutab Hommikumaa tarkade austamist. Targad magavad kolmekesi ühes voodis ja neile läheneb ingel, neid äratades ja teatades, et aeg on jätkata teekonda Palestiinasse.

Pobleti linna varemõd on kõige hilisemad Hispaania, ühtlasi ka ainsamad maailmas, mis nii kurba ja mahajäetud muljet avaldavad. Kättemaks ja vägivald väljendub igas kivis. Oleks siin tuulispask möllanud suur-
tel vallidel, ilusatel õuedel ja rahulikes kloostreis — hävi-
tus ei oleks võinud olla täielikum.

Pobletist jutrustatakse järgmist. 1149. aastal ehitatud üks Arragoonia kuningas kloostri sinna kohta, kuhu üksiklane-munk nimega Poblet mauride eest põgenes. Klooster muutus varsti matusepaigaks, kuhu sängitati kõik selle maa kuningad ja tähtsad isikud. Viirstd ja magnaadid maeti peakloostriisse, kuna mar-

kiid ja krahvid leppima pidid maaribakesega altari-
õnaruse lähedal. Kuningatelt kingitud varandustest said kloostri viissada munka väga rikkaks. Nende kalliskividega ehitud karikad ja uhked riided väärtsid kuninglikke summasid ja kloostri raamatukogust öeldi, et terve rongitais vaguneid aasta jooksul vahetpidamata sõites ei oleks jõudnud ära viia kõiki raamatuid. Ajajooksul muutusid mungad valitumaiks; nende arv langes kuuekümnekuueni ja ühtegi ei võetud mungaks, kes rahuldada ei suutnud nõuet esivanemate nimekirja puhtuse suhtes. Igal mungal oli kaks teenijat ja ta ratsutas piimvalgel hobueslil, kelle tõupuhtust sama hoolikalt uuriti kui ta isanda oma.

See oli imestustäratava kuulsuse ja rikkuse aja-
järele, ent liikusid jutud elanikest, kes küll kloostri vära-
vatest sisse läinud, kuid sealt enam välja tulnud ei ole-
vat. Lapsed tulid vaatama munki kui hirmutisi ning sosistati piinamistest kloostri salaurgastes.

Vist on veel praegu elus mõni neist isikuist, kes mäletavad päeva üheksateistkümnendal aastasajal, mil erutatud naaberrahvas kloostriisse sisse murdis ja tor-
mates läbi kõigi ruumide sattus ühte, kus seina najal seisis piinapink ja selle all urgas, milles leiti hulk inim-
konte.

§ 8.

Valencia kuningriiki, mis tuttav on „kenama pärlina Hispaania kuningate kroonis“, võitsid üksteise järele kartaagolased, roomlased, gootid ja maurid. Viimased armastasid teda kõige enam ja muutsid ta Hispaania alaks. Mauridele võlgneb maapind oma usku-
matu sigivuse, rikkaliku troopika taimikasvu ja töota-
tud maa puuvilja. Terve tasandik on kaetud kaevan-
ditevõrguga, kraavidega, vesivärgiga, vesiratastega; rohkesti vett saadavad laiali ka tuhanded ojakessed ja veetorud, mis samadena säilinud, nagu maurid neid kabekasaja aasta eest ehitasid. Kuid kõiki neid vee-
sid peab kaitsma endise hoolsusega; neid kirjeldatakse veel ikka vedela kullana.

Mauridelt pärandatud on ka iseäralik ja väga vana asutus: „Vete tribunaal“, iseseisev, seadusest ja valit-
sustest rippumatu, nii vanaaegne, et tal isegi kirjalikke mälestusmärke ette näidata ei ole. Tri-
bunaali liikmed käivad koos iga nelja-
päeva hommikul katedraali „Apostlite värava“ juures ja arutavad kõiki vaieldusi väärtusliku vee üle, mis kogu provintsile on eluvereks. Kohtunikke on seitse: iga peakaevandi jaoks üks; nad on talurahva poolt valitud, tõsised, kehakad mehed, kollakas-
pruumide nägudega ja lühikesekslõigatud juustega ning kannavad musti riideid, ainsa heledavärvilise täpina esineb turbaniks pähe seotud rätik. Asjaarutamine sünnib suure tõsidusega, ja igaiüks, kes räägib väljaspool järjekorda, peab maksma trahvi. Enne sisseastumist peab igaiüks ära ootama koosoleku juhataja märgu-
ande — jalaga koputamise —, ja kui ta siis viibimata

Küla Ida-Hispaanias.

Paljud Estremaduura elanikest sarnanevad väga moodsatele mauridele, elades laiadel 'asandikel kivist hürtsikutes, mis kaetud õlgkatusega. Kitsaid eluruume jagatakse sigadega ja kitsedega.

ei kõrvalda oma peakatet, tirib selle ta peast alguazil, vanaaegne ametnik, ja talle määratakse rahatrahv.

Kunstliku niisutamise, alalise sirve ja rikkaliku väetise tõttu annab põllupind kuus lõikust üksteise järel. Lucernirohtu niidetakse seitseteist korda; kõrsvili ja mais on uskumatu lihavad; apelsinid kasvavad päratu suureks; lugemata hulk mooruspuud võimaldab tulurikka siiditööstuse ja koshenilputukaid kasvatatakse edukalt nende kallihinnalise värvi tõttu. Meloone on igal pool. Valencia elanik tarvitab neid söömiseks, joomiseks ja näo pesemiseks. Käterättikut asendab mantel, mis on ühtlasi üllriideks, hobusekatteks ja telgiks, kui rännatakse metsikutes maakondades.

Kuna kataloonlase riided veel kaugeid kartaagolaste aegu meele tuletavad, on valencialase omad vaid vähe muutunud sest saadik, kui maurid ja beduiinid maa vallutasid. Mehed kannavad rikkaliku tikandusega sametist vesti lühikeste varrukatega ja iligraanmööpidega, lah-

tiivalt valget linast kilti (volditud kleit-püks), ainult sääri katvaid sukki, kanepist sandaale, purpurpunast vööd, kirjut ülikuube ja värvilist kaelarättikut. Naised kannavad lühikest pihikut, sametist jakki, siidrättikut, ülekullatud hõbedast juuksenõetu, mille pead läbi juukse-

sõlme pistetakse, ja väga kõrgeid hõbedast kamme. Ehteks on neil veel mitu suurt lihvimata kalliskivi, mis enamasti perekonna pärandus Kolumbuse ajult, amuletid, ristid ja pühad pildikesed. Välimuselt on mehed pikakasvulised ja muskiliised, elavate mustade silmadega ja väga valgete hammastega; neil on elavad näojooned ja taltsutamata temperament. Nad on luuleliste kalduvustega, ettevõtlikud, võõrastevastuvõtlikud, rõõvimis- ja kätemaksuhimulised. „Mitte andestada ega unustada“ — on nende harilik hiiüdsõna. Nad pooldavad rõõmust elu, tantsu ja armatsemist, eelistavad eredaid värve, satuvad ägedasse kõrtsitülli ja tõmbavad välja oma pikad noad vähemagi kokkupõrke puhul. Kuid sellegipärast on nad töökad ja jumalakartlikud; nende jumalakartlikkus on aga rajatud ebausule.

Naised on kenad ja sirged, nagu Veneetsiaski, maheda naeratusega huulil, kuid kalduvad kurvameelsusse. Väljas käivad vähe, peavad kinni haaremiagseist traditsioonest ja austavad kohalikku vanasõna: „Igaüks oma kodus ja Jumal igas kodus“. Üks Prantsuse kirjanik tähendas nende kohta: „Neil mustadel Valencia kuraditel on valged inglid naisteks“.

Elche on vaid mõne minuti sõit kärarikast sadamalinna Alicante'ist, kuid oma välimuse ja eluviiside

pooldest ta võiks asuda tuhandeid penikoormaid kaugel Süda-Aafrikas või kuuluda sajad aastad tagasi kesk- aega.

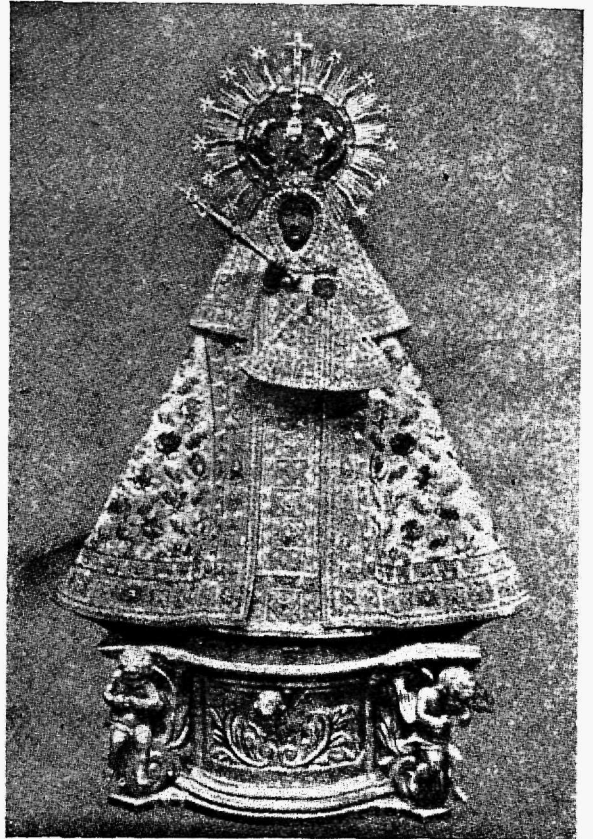
Lõuna-Euroopas on mitmes paigas hulk palmi- salusid, kuid need on vaid võsastikud Eiche'i datli- palmimetsade kõrval; viimased võik-
Oaas Euroopas, sid esimesi täiendada, ilma et ise tun- duvalt selle all kannataksid. Need suured palmipuhmad moodustavad täielise oaasi, mis küll mitte liivamererega pole ümbritsetud, vaid keset harilikku Ida-Aafrika taimeistiku asub. Üsna raudtee ääre ulatavad tihedad sulgpalmidepuhmad. Majad, samuti kui maastik ja eluviisid, on kõigis peensustes idamaalised, ja vaade lamedatele katustele kannab meid kui imeväel kaugele mauridema sündamisse.

Peab tähendama, et mõned puud siin on hoolikalt üles seotud ning näivad hüglasõrmedena. Need on isa- palmid, kelle haaremis naiselanikkudele on jäetud täieline vabadus, vastupidiselt inimsoo kommetele. Ainukene isapalmide kaastegevus datlite produtseeri- mises seisab öietolmu andmises, mida kogutakse keva-

Tüdruk Andaluusiast.

Lõuna-Hispaania on laulu-, gitarrimängu-, tantsu- ja serenaadide-unistusmaa. Loodusande on nii ohtralt, et keegi tarvilikuks ei pea palju ja alati töötada. Väga sageli võib näha talutüdrukut istumas oma ukseesise kiviastmeil mängides gitarril ning mõnulemas enda olemasolust rõõmu tundes.

Guadalupe jumalaema kuju.

Hispaanlased usuvad, et püha Luukas ise selle kuju valmistanud. Paavst Gregorius annetas ta Sevilla peapiiskopile. Ta oli kaua aega mauride valitsuse ajal kadunud, kuni üks karjane ta viimaks Guadalupes leidis.

del teiste puude sigitamiseks. Kuna isapalmid muud tulu enam ei anna, siis seotakse neil oksad nii üles, et nad pleegiksid; kui siis palmipuudepüha tuleb, lõigatakse neilt oksad ja painutatakse fantastilisteks kujudeks, mida pidulikul jumalateenistusel kirikus tarvitatakse.

Uldates metsas, näeme meest lood'oonelist palmi mööda üles kõndivat, või õigem jooksvat, nagu mõnd hiigla putukat. Ta teeb seda niisama ükskõikselt kui kärbes, kes kõnnib lae all. Algab ronima paljajalu, siis viskab köiepõimiku tüve ümber ja seob mõlemad otsad oma keha ümber kõvasti kokku. End tüve lähemale hoides viskab siis köie umbes kolmkümmend tolli kõrgemale, ise samal ajal üles joostes, ja siis toetub tahapoole, et saada tarvilikku tuge köielt. See teguviis kordub kiirelt mitu korda järjestikku, ja lühikese aja jooksul leiab end datlitekorjaja seal, kus algavad palmi oksad ja kasvavad datlid. Datlite allatoomiseks tarvitab ta rullil asuvat korvi. Saak on nii rohke, et suured korvid datlitega jäetakse majaesisele, et teekäijad end võiksid täis süüa ja ka taskuid täita, jättes maksuks väikese rahatiiki uksepakule.

Püha Nädal Murcias.

Selle nädala jooksul panevad mitmed ususeltsid uulitsail rongikäike ja etendusi Kristuse kannatusloost toime. Need etendused on keskajal alguse saanud.

Elche ei ole mitte ainult viljarikas oaas, vaid ka usulise innu oaas keset moodsat vabamõttekõrbet. Selle innu põhjuseks olevat Püha Neitsi iseraline poolehoid Elche'ile; ta saanud enese kuju kord toredas kastis üle mere, kasti kaanel olnud kirjutatud: „Mina olen Elche'i jaoks“.

Kuidas Elche oma kathedraalis avas ooperietendused selle kuju auks, on aastasade kestel ununenud, kuid legend jutustab, et ooperilibretto olevat leitud kastis, m's tõi kuju üle mere. Ooperit kantakse ette iga aasta 14. ja 15. augustil ja imelikul kombel ei leita selles midagi kirikuau vastast. Kathedraal antakse üle meistritele, kes ta ruttu ooperimajaks ümber muudavad. Lavastus on kõige lihtsam ja, nagu keskaja ettekannete puhul, nii tuleb siingi ettekujutusvõimet kaunis pinevül hoida, et mängu nautida. Getsemane aeda kujutab kokkulangemisele määratud koobas; lihtne kirst täidab püha haura aset, ja laes asuv sinine riie pilvete

ja kandleid kandvate inglite kujutustega laseb meld püku heita taevasse, kuhu tõuseb varsti Püha Neitsi oma täies hiilguses. Neitsit ennast kujutab üheteist- ehk kahelestaastane ilus poisike sinise siidist riietega ja valge batisträtikuga peas. Ta kannab ette pika keskajaluuletuse, heidab siis põlvili hõbebrokaadiga ilustatud voodile ja palvetab surma poole. Sellepeale avab end taevas, s. o. sinine riie laes ja valju kellaheina ja kuldlehtede vihma saatel laskub alla suur sinine kera, mida kutsutakse „kiriklikuks granaadiks“.

Järgmisel päeval tuuakse Neitsi tagasi, draama teise akti jaoks. Lavastus on seesama, väljaarvafud auk, mis kujutab Neitsi hauda. Silmapilgul, kui surnukeha hauda lastakse, ilmub püha Toomas ja hüüab: „Oh, missugune õnnetus! Ma olen lohutamata kurb, et ei saanud püha matusetalitusest osa võtta. Palun Sind, kõrgeauline Neitsi, vabanda mind. Indulased pidasid mind kinni.“

Esimesel poolel oma eluajast igatseme õnne, teisel poolel muretseme ainult selle eest, et õnnetust ei juhtuks. A. Schopenhauer.

*

See on elu salapärane sümbol, et õun ussi tõttu kiiremini valmib. W. Scholz.

Sa võid inimest takistada varastamast, aga mitte varas olemast.

MILJONIDOLLARILINE TEEMANT.

J. S. FLETCHERI romaan. Eestindanud L. L.

6

V.

Korter Down'i tänaval.

Olin ju kaunis harjunud üllatustega. Kui olin näinud proua Kennerleyt ja Trafferdale'i, tõmbasin pea rõduääre taha ja katsusin selle uue seisukorra üle järele mõelda. Vaatasin teda igast küljest. See, mis nägin, võis olla täiesti süütu asi. Polnud mingit põhjust, miks proua Kennerley ja härra Trafferdale ei võinud süüa koos Mocati söögimajas või mõnes muus peenes kohas. Olin näinud neid küllalt eelmisel õhtul teadmiseks, et nad olid isekeski head tuttavad. Rosalie Vandamarke oli mulle õelnud, et proua Kennerley oli lesk: võib olla oli ta Trafferdale'iga kihlatud või kavatsesid nad end kihlata. Kuid teades Trafferdale'ist, mis teadsin, ja mäletades, mis olin jutustanud proua Kennerleyle alles mõne tunni eest Kensingtoni aias, tundsin äkki rahutust ning kahtlust. Kas ta jutustab Trafferdale'ile, — kas oli juba jutustanud Trafferdale'ile, — seda, mis ilmutasin talle? Sel juhtumisel oleks see nagu varga hoiatamine, et ta väike üleannetus on paliastatud ja seadus ta kannul. Oli kuidas oli, kuid ma ei saanud olla üsna rahulik selle naise suhtes. Tõsi, olin teda usaldanud — kuid nüüd, kus see oli tehtud, polnud ma üsna kindel, et olin teinud targasti, ilmutades talle oma saladuse. Ja siin ta nüüd istus minu all Mocatis just selle mehega, kelle olin välja annud.

Silmapiilgu pärast vaatasin salaja, katsudes mitte äratada tähelepanu, teist korda alloleva paari poole. Nad sõid muretult lõunat ja näisid olevat väga rahul teineteisega ja maailmaga üldse. Pealegi olid nad liig süvenenud jutustamisse, et ringi vaadata; nad ei vaadanud vist kordagi üles. Ja peale selle pidasin ma neid silmas, sest olin otsustanud, et kui nemad lähevad Mocatist, siis lähen minagi ning vaatan järele, kuhu nad lähevad. Tahtsin rohkem teada saada.

Nad ei rutanud. Kui toodi kohv ja liköörid, süütasid nad paberossid ja näis, et nad kavatsesid viibida veel tüki aega. Nad olid toolid teineteise kõrvale lükanud ja kummardanud pead üsna lähedale ja rääkisid arvatavasti saladusi. Äkki pistis Trafferdale käe püksitasku, tõmbas välja rahakoti või väikese karbi sarnase asja ning võttis sealt midagi, mida ta laua ääre varius näitas peopesal oma seltsilisele. Kui mõni ümbritsevaist inimestest oleks vaadanud neid samalt tasapinnalt, siis poleks ta midagi näinud, kuid mina oma kõrgelt ko-

halt nägin selgesti. Nägin, kuidas ta käes olev asi säras hiilgavalt ja ma ei kahelnud, et ta näitas proua Kennerleyle varastatud teemanti.

Ta käsi läks tasku tagasi: mõlemad naerisid, nähtavasti tundes lõbu ning rahuldust. Siis näitasid nad minekumärke. Trafferdale kutsus kelneri ja hakkas arvet õiendama. Siis kutsusin minagi kelneri ja pidasin hoolega silmas paari seal all, niipea kui olin valmis minema.

Nad tõusid viimaks, samuti mina. Hiilisin ettevaatlikult alla, valvasin neid paaris sündsas kohas ja seirasin neid viimaks tänavale. Mu suureks rõõmuks nad ei kutsunud vori-meest, vaid läksid jala — käe alt kinni.

Mind oli vallanud palavikusarnane salapolitseiniku tung, ja olin otsustanud seirata neid, ükskõik kuhu nad läksid, sest olin kindel, et Trafferdale'il oli Vandamarke'i teemant kaasas ja et proua Kennerley oli kuriteos kaaslane. Tõstsin üles mantlikrae, peitsin näo alumise osa siidikaelarätti, tõmbasin pehme mütsi silmade peale ja sammusin oma saagi taga. Neid oli kerge jälgida, sest Trafferdale oli pikk mees ja proua Kennerley oli erilaadiline mantel õhtukleidi peal. Kuid mul polnud tarviski kaua jälgida.

Nagu kõik teavad, asub Mocati söögimaja kiviviske kaugusel Piccadilly tsirkusest. Nad läksid läbi tsirkuse õue, mina nende kannul kümme meetri kaugusel, ja pöörasid Londoni paviljoni. Nii tegin minagi püüdes tagapool, kui Trafferdale ostis kaks piletit. Ma ostsin samasse kohta ja läksin saali nende järel, kuid ainult nii kauaks, kuni veendusin nende sealolekus ja panin tähele nende istekohta. Siis läksin jälle välja ja lugesin eeskava. Suur täht esines sel õhtul, rehkendasin välja, et ta tuleb umbes veerand üheteistkümnenda ajal. Vaatasin kella ja nägin, et see oli just kakskümmend minutit üle üheksa. Läksin otsekohe tänavale, võtsin esimese vastujuhtunud tühja üüri-auto ja käskisin võimalikult kiirelt kihutada Prince's Gate'i tänavale.

Tahtsin jutustada härra Vandamarke'ile — jutustada talle kõik. Mulle näis, et ta sõbrad õetsid teda ta omas kodus ja et ta oli vastiku salasepitsuse ohver. Kauema viivitusega saab ta teada kõik, mis mina teadsin, nüüd kohe. Siis ei piina mind enam südametunnistus, ja ta võib tegutseda nii, nagu peab kõige paremaks. Aga kui olin kõlistanud Vandamarke'i maja uk-

sekella ja pidulik uksehoidja avas ukse, pettusin ma. Härra Vandamarke'i ei olnud kodus.

„Ta reisis ära täna õhtupoolikul, sir,“ ütles uksehoidja, arvates heaks tunda minus eile-õhtust külalist. „Vist linnast välja, sir. Kuid,“ lisas ta tervitava häälega, „neiu Vandamarke on kodus.“

Viimastes sõnades oli küsiv toon, ja ma ruttasin paluma, et ta teataks neiu Vandamarke'ile minu sealolemist. Kaks minutit hiljem viis ta mu samasse Hollandi tuppa, kuhu härra Vandamarke oli mu viinud, kui tulime Basingstoke'ist. Seal istus Rosalie mugavasti suures tugitoolis, raamat käes. Kuid minu sinna tulles kargas ta püsti ja vahtis mu otsa. Ta huuled avanesid ja põskedele tuli nõrk puna.

„Kas... kas on midagi juhtunud?“ küsis ta. „Näite... rahutu!“

„Pole ime!“ ütlesin mina. „Kuid öelge mulle... te isa on ära?“

„Jah,“ vastas neiu. „Sõitis Birminghami — äriasjus.“

„Müllal ta tagasi tuleb?“ küsisin. „Täna õhtul?“

„Ei!“ ütles neiu ikka imestanult. „Ehk homme. Mis siis on?“

Ma jäin ta otsa vaatama.

„Pagan!“ hüüdsin. „Nii see nüüd on! Pole muud abinõu kui — jutustada teile!“

„Jutustada mulle, mida?“ küsis ta. „Olete väga saladuslik!“

„Saladuslik!“ kordasin mina. „Just nii! Saladuslik on kohane sõna. Istuge ja kuulake.“

Ta istus. Ma tõmbasin tooli tema lähedale ja jutustasin talle võimalikult kiirelt kõik, mis oli juhtunud, kinnivõtmisest Marton Hilli platsil kuni selle ajani, kus jälgisin Trafferdale'i ja proua Kennerleyt paviljoni. Rosalie oli tore kuulaja: ta ei seganud kordagi vahele ja vastas igale kohale arusaadava nikutusega.

„Nii see on — ja mis tuleks nüüd teha?“ lõpetasin oma kõne. „Teie isa pole kodus — teemant on kindlasti Trafferdale'i käes, ta võib varandusega põgeneda, ja siis on kakssadatuhat naela kadunud!“

Ta mõtles asja üle — ja vaatas minu otsa — mõne silmapilgu.

„Kas nad on ikka veel seal kontsertsaalis?“ küsis ta.

„Kahekümne minuti eest jätsin nad sinna ja arvan, et nad viibivad seal veel vähemalt tunni,“ ütlesin mina. „Veerand üksteist esineb suur täht. Arvatavasti jäävad nad teda kuulama.“

„Mis oleks teie arvamine?“ küsis ta.

„Mõtlesin, et teie isa, kui oli kuulnud mu juttu, oleks ehk tulnud sinna ühes minuga,“

vastasin. „Kõige õigem näib olevat, astuda kohe nende kahe juure. Olen kindel, et teemant on Trafferdale'i käes. Arvan, et te isa oleks läinud.“

Neiu tõusis äkki püsti.

„No, siis lähen mina!“ ütles ta otsustavalt. „Arvan, et Trafferdale on paha inimene, ja olen ikka aimanud proua Kennerleys midagi kassiloomulist! Selle järele, mis olen teilt kuulnud, lähen neid raputama!“

„Ühes minuga muidugi,“ ütlesin. „Väljas on üüri-auto; jätsin selle igaks juhtumiseks. Kuid — kas poleks parem, kui vahetaksite kleiti? On tähtis, et oleksime võimalikult vähem... vähem silmatorkavad.“

Ta vaatas oma riiete peale. Tal oli loomulik kaldumus sätendavate värvide poole. Ja ta õhtukleit polnud niisugune, et oleks jäänud tähelepanuta.

„Kui pika aja lubate mulle?“

„Kõige rohkem kümme minutit,“ ütlesin kindlasti. „Sellega mõtlen kümnet minutit.“

Ta naeris ja ruttas toast. Määratud aja järele tuli ta tagasi, uhke veelgi, kuid hallis mantlis, mis kattis ta pealaest jalatallani, ja loor näo ees. Ta peatas silmapilgu ukse vahel.

„Kas kõlban nüüd teie kõrgusele?“ küsis ta vallatult. „Kas keegi tunneks mind nüüd?“

„Suurepärane!“ ütlesin mina. „Tulge nüüd!“

Ilma teenritele sõnagi lausumata läksime auto juure ja astusime kohe sisse, ja siis tuli mul äkki mõte ning ma käskisin juhti sõita Jermyn'i tänava kaudu ja peatada mu korteri ees.

„Miks nii?“ küsis Rosalie, kui ju liikusime. „Arvasin, et ruttate kontsertsaali?“

„Me ei tea, mis võib juhtuda, või missugusesse seltskonda satume,“ vastasin. „ja minu arvates on parem, kui lähen sõjariistus. Lähen võtan kodust vana püstoli.“

„Sõjariistus!“ hüüdis ta. „Te ei mõtle...“

„Me ei mõtle midagi,“ ütlesin mina. „Loodame, et me mõistus on kasulikum kui sõjariistad. Kuid parem karta kui kahetseda — ja ehk on tarvilik mõnele näidata, et meiega ei saa mängida.“

„Mis mõtlete teha?“ küsis ta.

„Esiteks pidada silmas, kuhu lähevad need kaks paviljonist lahkudes,“ vastasin mina. „Ja siis teha, mida minu arvates teeks te isa, kui ta oleks siin.“

„Ja see oleks...?“ küsis neiu.

„Nõuda teemandi loovutamist!“ seletasin mina. „Ja seda peaksite minu arvates tegema teie kui isa esitaja. Kas arvate, et tahaksite öelda seda Trafferdale'ile?“

„Saate näha,“ vastas ta. „Kui olete kindel, et see on temal...“

„Olen kindel, et tal on teemant, ja kaks ja kaks kokku arvates, kelle oma see võiks olla, kui mitte te isa jagu?“ vastasin mina. „Igal juhtumisel olen valmis ütleva Trafferdale'ile suu sisse, et ta on mees, keda nägin õues suitsetamas — see on kahtlemata kindel! See on salasepitsus, salaliit...“

„Muidugi proua Kennerley kavatsesid,“ ütles neiu. „Ma pole tast kunagi lugu pidanud ega uskunud teda! Kuulge — Trafferdale soovitas teda isale.“

„Ah,“ hüüdsin mina. „See seletab palju! Ta on Trafferdale'i abiline. Ja kes esitas Trafferdale'i?“

„Ei tea — ei keegi vist,“ vastas Rosalie. „Isa on temaga vist Citys tuttavaks saanud. Kui me Inglismaale tulime, siis ei tunnud me kedagi.“

„Talled — huntide sekka heidetud,“ tähendasin küüniliselt kaastundlikult. „Süütud!“

„Ei usu, et osutuksin teie meelest väga tallesarnaseks või süütuks,“ ütles ta. „Rumal ma küll ei ole.“

„Te isa on kujutatud mulle kavalaimaks meheks, kes kunagi on elanud!“ tähendasin.

„Seda ta ongi!“ hüüdis neiu uhkelt. „Kes ütleb, et ta ei ole? Kas teie?“

„Ma ei pea iust targaks teoks kanda vestitaskus kaheksajahandenaelalist teemanti,“ tähendasin, „ja veel näidata kellele juhtub! Kas teie peate?“

„Ma ei tunnista neid sõnu, kellele juhtub,“ vastas ta. „Kuid ma tean, et isa on tark ning leidlik. Seda on ta olnud kogu eluaja!“

„No nüüd on teil võimalus näidata end sama vana tüve võsuna!“ ütlesin mina, kui auto peatus Jermyn'i tänaval. „Silmapiilk — lähen toon ainult püssi!“

Jooksin tuppa, võtsin vana püstoli, pistsin sinna paar padrunit sisse ja pöörasin minema. Mingi loomusund ajas mind kirjakasti vaatama: seal oli telegramm. Rebisin selle lahti, heitsin pilgu sisu peale ja ruttasin tagasi Rosalie juure.

„Teie isast rääkides,“ ütlesin ma tema kõrval istudes, „leidsin praegu temalt telegrammi — saadetud Birminghamist, lühikese kuid asjaliku. Võin teda peast korrata: „Tulge Corlandi kontorisse St. Martini Lane'ile homme lõunaajal umbes kell 2.30. Kes on Corlandid?“

„Ei tea — ei ole kunagi kuulnud seda nime,“ vastas ta. „Kuid — selle asjaga on see kindlasti ühenduses.“

„Arvate?“ ütlesin mina.

„Kindlasti, ja arvan ka, et ta Birminghami sõit oli ühenduses sellega,“ seletas ta. „Nagu ju varem tähendasin, on isa...“

„Kaval!“ tähendasin mina. „No, nüüd jõuame varsti paviljoni, ja nüüd on meie kord

olla kavalad, ja veel rohkemgi. Pidage meeles — meie peame nägema, kuid me ei tohi end näidata.“

Kell oli siis kümme minutit üle kümne: suur täht esineb viie minuti pärast. Ma saatsin Rosalie kontsertsaali ja liitsusime endid mugavasse nurka, kust nägime Trafferdale'i ühes ta kaaslasega. Seal nad olid, just nagu olin arvanud. Trafferdale oli minu meelest just niisugune mees, kes naudib kabaree etendusi, ja niisugune, kes tingimata tahab näha „tähte“. Näitasin oma kaaslasele teda ja proua Kennerleyt.

„Kas seismine ehk väsitab teid?“ sosistasin. „Siit võime näha neid, kui nad lähevad. Olge kindel, et ma siis ei lase neid silmist, ja püsiges minu kõrval.“

Neiu nikutas, vaatas siis imestavalt ringi ja sosistas minu poole kummardades: „Ma pole kunagi enne olnud niisuguses kohas. Teatrites olen küll palju käinud, kuid ei kunagi kabarees. Kui te tahate neid valvata, siis ehk mina võiksin...“

„Just nii!“ olin ma nõus. „Vahtige teie etendust, kuna mina pean saaki silmas. Nad ei lähe veel — igatahes mitte enne kui suur täht lõpetab. Et me ei kaoks teineteisest, pange oma käsivars minu kaenla alt läbi. See on lubatud viis seistes.“

Ta naeris ja pistis käe minu käevarre alla. See oli väike kuid tugev käsi. Tundsin läbi palitu ta soojust. Kakskümmend minutit hiljem, kui kunstnik kummardas viimast korda, pigistasin ma teda instinktiivselt. Trafferdale ja ta kaaslane liikusid.

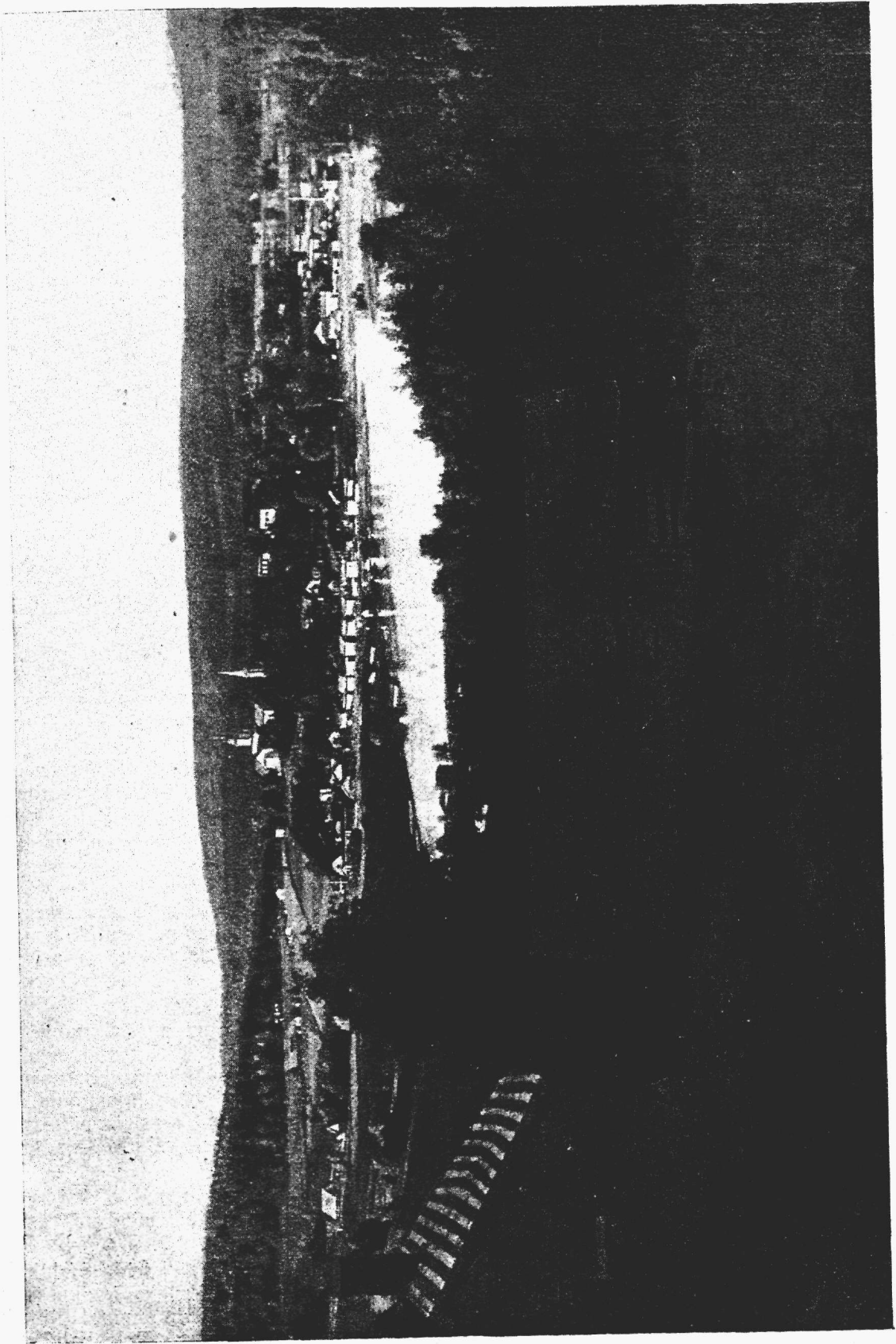
„No nüüd!“ ütlesin mina. „See on meie töö kõige raskem osa. Halb on, kui nad lähevad voorimehega! Kuid igal juhtumisel...“

Jälgisin silmiga Trafferdale'i suurt kogu, kui ta astus ees. Õnneks lahkus hulk inimesi, kui hiilgenummer oli möödas, nii oli minul ja Rosaliele kerge saalist välja minna, ilma et keegi märkas meid. Ja rõõmuga nägin, et Trafferdale ja proua Kennerley ei hakanud voorimeest kutsuma, ükskõik siis, kuhu nad läksid. Proua Kennerley võttis mehe käe alt kinni, ja nad hakkasid astuma üle tsirkuseõue. Meie tegime sedasama.

„Kuulge!“ ütlesin mina, tõmmates Rosalie käe jälle oma kaenla alla. „Need kaks kavatsesid jala minna. Kas teate, kus elab proua Kennerley?“

„Ta aadress? Jah — tal on korter Wells-tänaval. Kas sinna ei keerata Oxford-tänavalt?“ küsis ta.

„Jah — kuid nad ei lähe sinnapoole,“ vastasin mina, kui Trafferdale ühes oma kaaslasega läks lääne poole. „Nad lähevad mööda Piccadillyt. Kas teate, kus elab Trafferdale?“

Tüübiline Soome küla.

Vaade Korpilahe külast annab tüübilise pildi Kesk-Soomest ja tema maastikust. Külad asetsevad seal enamasti ikka orgudes, järve või jõe ääres. Suuremates külades on kirik, peale selle mitmesugu tehased, väikesed kauplused jne.

„Tean sedagi, sest olen talle sinna kaarte saatnud,“ vastas neiu. „Ta elab Down-tänaval — arvan, et tal on seal korter.“

„Sinna nad siis lähevad,“ ütlesin mina. „Ja sel juhtumisel saame purjetada vabal sõiduveel, kuni paneme nad ankrud. Seal nad lähevad! Meil on tarvis ainult käia tükk maad nende taga. Aga kui nad lähevad Trafferdale'i korterisse, mis me siis peame tegema? Oma isa esitajana peate teie otsustama.“

Neiu kõhkleb silmapilgu ja ütles siis otsustavalt:

„On selge, mis on mu kohus. Peab sisse astuma ja härra Trafferdale'ilt seletust nõudma.“

„Nii-i, kuid mis põhjusel?“ küsisin mina. „Ta nõuab seda kindlasti!“

„Esiteks sellepärast, et nägite teda tolle maja ees, kuhu teid viidi ühes mu isaga,“ vastas Rosalie. „Teiseks sellepärast, et tänaõhtuse nägemise järele usute teemandi olevat tema käes. Kas sest ei aita!“

„Aitab küll,“ ütlesin mina. „Kas asi on siis otsustatud? Kas teete nii?“

„Teen!“ vastas ta kindlalt. „Ma ei hooli Trafferdale'ist rohkem kui proua Kennerleystki. Kas arvate, et proua on seal?“

„Seda saame varsti näha,“ vastasin. „Down-tänav pole enam kaugel.“

Järgisime Trafferdale'ile ja proua Kennerleyle Down-tänavaga alguseni. Nad pöörasid sinna ja astusid umbes keset tänavat oleva üürimaja valgustatud ettekotta. Paar minutit hiljem astusime meiegi sinna. Seal oli tahvel, kus olid elanikkude nimed: Trafferdale'i korter oli otse alumise korruse peal. Häälte astusime trepist üles, leidsime ta nime ühest uksest ja kõlistasime.

Trafferdale ise avas ukse. Tal oli veel müts peas, rüütel kaenas ja mantel seljas. Ta võpatas silmnähtavalt meid nähes, kuid enne kui ta jõudis rääkida, ütles Rosalie madala häälega:

„Härra Trafferdale, mu isa äraoleku pärast tulen mina siia — tema asemel. Tahan rääkida teiega — tema teemandist! Kas saate aru?“

Mees oli küllalt terava mõistusega, et teeskleda teadmatust. Ta vaatas nagu imestanult.

„Teie isa — teemandist!“ hüüdis ta. „Mina... kuid astuge sisse... siia tuppa!“

See oli neljanurgeline hämaralt valgustatud koda, mille läbi ta meid juhtis. Siis avas ta ukse, keeratas tule põlema ja viis meid elutuppa.

„Pool minutit — võtan ainult mantli sel-

jast,“ seletas ta. „Tõesti, ma ei... ei saa põrmugi aru... teate...“

Siis astus ta välja ning tõmbas ukse enese järel kinni. Ja — keeratas selle lukku!

VI.

Lukuauk ja sisemine tuba.

Võtme kiire keeramine mõjus Rosalie Vandamarke'i ja minu peale nii nagu nägemata traadist tõmbamine mõjub marionettide peale. Me pöörasime ümber, nagu oleks meid liigutanud mingi võim, millele me ei suutnud vastu panna. Tundsin, kuidas mu silmad läksid suureks ja huuled avanesid, ja lihtsalt pahameelest oma ettevaatamatuse pärast ei saanud ma sõnagi suust. Kuid Rosalie keel oli küllalt kõrge.

„Luku taga!“ hüüdis ta. „Lõksus!“

Vaatasin ringi. Tuba oli väike, umbes kaksteist või neliteist jalga kumbagi pidi, möbleeritud väikeseks söögitoaks, lihtsalt kuid mugavalt. Kõike seda nägin ainult möödaminnes. Otsisin väljapääsu. Kaugemal oli aken ja ahju kõrval teine uks. Läksin enne selle juure, kuid ta lukustati, kui lähenesin talle — kuulsin üsna selgesti võtme keeramist. Kargasin siis akna juure ja nägin, et selle kaudu polnud mingit põgenemise võimalust, — see oli kahekordne aken, ja sisemine oli lukus, kuna võtit polnud kusagil näha. Nii palju kui nägin, oli väljas, viie, kuue meetri kaugusel sile telliskivimüür. Pöörasin jälle neiu Vandamarke'i poole kibedalt naerdes.

„Võite mind narriks nimetada!“ ütlesin. „Kuid Trafferdale pole narr! Ta on mind petnud! Ta aitas kohe — ja siin me nüüd oleme!“

„Küllap mina olen sama suur narr kui teiegi,“ vastas mu seltsiline. „Kuid ma ei osanud aimatagi — midagi sellesarnast! Ta oli tõesti väga kõrmas — kiire juhtumusest aru saama!“

„Kõrmas!“ hüüdsin mina. „Pagana väle küll! Muidugi sai ta kõik silmapilk aru, teadis, miks olime tulnud — aitas kogu asja. See naine on talle kindlasti kõik jutustanud, mis rääkis talle Kensingtoni aias, ja nähes meid ukse taga, arvas ta kiiresti kaks ja kaks kokku. Nimetage mind eesliks!“

„Ma ei saa aru, mis muud oleksime võinudki teha,“ ütles ta. „Kuid nüüd on küsimus, mis tuleb teha.“

„Seda võiks sama hästi küsida mehikeselt, kes on alles mõistetud kuueks kuuks istuma ja pistetud kongi,“ ütlesin mina kibedalt. „Oleme vangistajate armus. Pole kahtlust, et

olen päris hull! Siin nüüd olen — püstol taskus.“

„Mis kasu sest on?“ küsis neiu.

„Oleksin pidanud natuke näitama seda, kui Trafferdale avas ukse.“ ütlesin mina.

„Olen rõõmus, et te ei teinud seda.“ ütles ta. „Nad ei või meid siin igavesti pidada!“

„Võivad pidada nii kaua kui tahavad,“ ütlesin mina. „Uksed on tugevad ja kõvasti lukustatud; samuti akengi, ja kui selle lõhkusime, selle taga on sile akendeta sein. Nii — puuris oleme.“

Nüüd hakkasin tuba läbi otsima. Kusagil peab olema kell — see võiks olla ühenduses teenri toaga alumisel korral. Kuid polnud kella — ma ei leidnud muud kui kaunistatud vaskasja, käsikella, mis oli ahjuserval teiste väikeste asjadega. Selle kõliti võis kosta kõrvaltubadesse, kuid mitte kaugemale. Aga kui veel kord vaatasin ust, kust olime sisse tulnud, leidsin midagi. Lukuauk oli haruldaselt suur; peale selle oli ta vähe kõrgemal kui harilikult. Ust lukustades oli Trafferdale võtme augu kohalt ära keeranud ja ma sain sealt läbi vaadata ning näha suurt osa koda.

„Hei!“ hüüdsin. „Ma võin näha läbi selle lukuauku!“

Rosalie vaatas mu peale nagu imestades mu vaimustuse üle.

„Ja mis kasu on meil sest?“ küsis ta.

„Võib olla paljugi!“ ütlesin mina. „Võin ikka pidada silmas koda. Kui need kaks lähevad...“

„Miks peaksid nad minema?“ segas neiu vahele.

„Minu arvates lähevad nad,“ vastasin ma tõsiselt. „Kindlasti lähevad! Nad panid meid siia lukutaha, et saaksid ise põgeneda — ühes teemandiga! Kas te ei saa aru? Kohe kui Trafferdale nägi me lapselikke noori nägusid ukse taga ja kuulis te otsekohest küsimist, sai ta aru, et mäng oli lõppenud, et me teadsime rohkem kui tohtisime teada, ja juhtis meid siia, pani ukse lukku, et oleksime kindlasti vangis sel ajal, kui tema ja proua Kennerley põgenevad! Nii see on... ja...“

Elektrikella kõlistamine eeskojast katkestas mu ilukõne ja ehmatas meid mõlemaid. Andsin käega Rosaliele märku, astusin varvastel ukse juure ja panin parema silma tolle haruldaselt mugava lukuauku juure. Nägin suurt osa koda — välimist ust, lauda, riietenagi ja osa parempoolset ust. Ja nüüd nägin Trafferdale'i tulevat sealt uksest. Ta astus välimise ukse juure ning avas selle.

„Praegu tuli mees sisse!“ sosistasin Ro-

saliele, kes nüüd küürutas erutatult ja innukalt minu kõrval. „Suur õhturiietes mees — siledaksaetud näoga. Tal on leht käes. Näitab sealt midagi Trafferdale'ile. Trafferdale loeb seda. Vahivad pärani silmil teineteise otsa. Trafferdale on eesukse kinni pannud. Mees võtab mütsi ja palitu seljast. Nüüd lähevad teise tuppa — juba läksidki!“

Tõusin püsti ja vaatasin kaaslaste peale, ja ta raputas pead.

„Sest pole meil vähematki abi,“ tähendas ta. „kui aga pääseksime siit minema! Mul on nälgi!“

Läksin väikese laua juure, mis oli toa seina ääres. Siin oli klaasõnu täis kuivikuid ja paar vaagnat puuviljaga — apelsiine, banaane ja viinamarju. Tõin need lauale.

„Kuna oleme vastu tahtmist Trafferdale'i võõrad, siis kasutame ka Trafferdale'i toitu,“ ütlesin mina. „Ei usu, et ta on neist midagi mürgitanud. Alustage, kuni mina otsin, kas on midagi ioodavat.“

Jooki oli rikkalikult sama kõrvallaua pudelikapis — whiskyt, konjakit, portveini, sherryt, punast veini. Otsisin veel, leidsin korgitõmbaja ja klaase, ja avasin punase veini pudeli, sest et see oli kõige nõrgem. Valasin klaasi Rosaliele, jõin ise ka ja läksin siis tagasi lukuauku juure. Kuulsin, kuidas mu vangikaaslane närvis seljataga kuivikuid.

„Mis teete, kui Trafferdale tuleb?“ küsis ta äkki.

„Lasen teda mu püstoli toru vaadata,“ ütlesin mina. „See rahustab teda!“

„Ega te ei lase ta peale?“ küsis ta.

„Heameelega — kui ta peruks saab,“ vastasin. „Kuid püstolil on see suurepärane omandus, et ta taltsutab üleannetuid mehi. Kui see mul ainult käes oleks olnud kohe, kui näitasime end siin!“

„Vast oleks temalgi olnud,“ tähendas Rosalie.

„Vist küll — kuid ma poleks annud talle aega seda tarvitada,“ ütlesin. „Kuid mis möödab, see möödab. Mis see mees otsis? Ei imesta, kui ta on üks neist, kes võttis kinni minu ja teie auväärt isa!“

„Ma pole enam nii näljane!“ tähendas neiu. „Kas ma lähen nüüd vaatama?“

„Ei,“ ütlesin mina. „See on mehe töö. Kui nüüd ometi juhtuks midagi...“

Kuid läks pool tundi, enne kui nägin midagi uut. Siis tuli Trafferdale äkki parempoolsest uksest ja ma hakkasin sosinal jututama ta tegudest.

(Järgneb.)

KEISER ALEKSANDER II VALITSUSE-AEGSE „SOLDATI VANDE“ VÕLTSIMINE EESTIKEELSES TÕLKES.

T. LAUR.

Kui omal ajal Joa mõisas, Harjumaal, tuntud Vene keisririigi-hümn («Боже, царя храни») valmis sepitseti, siis sunniti meid seda ka Eesti keeles laulma. Seks pidid eestlased ise hümnit Eesti keele tõlkima. Hümnit eesti keelde tõlge valmistati, nagu mäletan, selleaegse Eesti Kirjameeste Seltsi toimetusel või kaastegevusel. Õigem, täh. seltsi kohustati seda tegema. Kui tõlge valmis, otsiti selles võimude poolt kõigiti vigu, nagu: tõlge polla originaaliga võrreldes küllalt täpne, olla riimivaene jne. Viimaks tehtud dr. Mihkel Veskele kui keeleteadlasele ülesandeks uut tõlget valmistada või senist — viilida ja siluda. Kuid nüüd jälle uus irin ja virin võimude poolt, et — lause „valitse, vaenlastel’ hirmuks, õigeusklik keiser“ kõlavat laulmise puhul „valitse hirmus keiser“ kaugemal kuulajale kõrvu, kuna lausest „õigeusklik keiser“ võiks vahest mõni sellegi peale vaatamata, et see õige, sõnasõnaline tõlge on, seda välja lugeda, et Vene keiser ainult „vene- (õige-) usuliste“ riigialamate monarh on!

Kuid vaatame järele, kuidas siis veneaegsed võimud umbes samal ajajärgul (1880. a.) ise riikliste aktide tõlgitsemisel talitasid, kuidas nad neid tõlgetes moonutasid, käänasid ja väänasid.

Seks toome siinkohal näiteks ja ühtlasi ka ajaloolise dokumendina ühe niisuguse riikliselt tähtsa akti — soldati vande, mis keiser Aleksander II valitsuse (kui ka hilisematel ajajärgudel) ajal oma venekeelses algkirjas järgmine oli (toome venekeelse teksti, et võrdlus eesti keelsega võimalik oleks):

Я нижепоименованный обещаю и клянусь Всемогущимъ Богомъ, предъ Святымъ Его Евангелиемъ, въ томъ, что хочу и долженъ Его Императорскому Величеству, Своему истинному и природному Всѣмилостивѣйшему Великому Государю Императору Александру Николаевичу, Самодержцу Всероссийскому, и Его Императорскаго Величества Всероссийскаго Престола Наслѣднику, вѣрно и нелицемѣрно служить, не щадя живота своего, до послѣдней капли крови, и всѣ къ Высокому Его Императорскаго Величества Самодержавству, силѣ и власти принадлежащія права и преимущества, узаконенныя и впредь узаконяемыя, по крайнему разумѣнью, силѣ и возможности исполнять.

Его Императорскаго Величества Государства и земель Его враговъ, тѣломъ и кровію, въ полѣ и крѣпостяхъ, водою и сухимъ путемъ, въ баталіяхъ, партіяхъ, осадахъ и штурмахъ и въ прочихъ воинскихъ случаяхъ храброе и сильное чинить сопротивление и во всемъ стараться споспѣшествовать, что къ Его Императорскаго Величества вѣрной службѣ и пользѣ Государственной во всякихъ случаяхъ касаться можетъ. О ущербѣ же Его Величества интереса, вредѣ и убыткѣ, какъ скоро о томъ увѣдаю, не токмо благовременно объявлять, но и всякими мѣрами отвращать и не допускать потщуся; и всякую ввѣренную тайность крѣпко хранить буду, а предпоставленнымъ надо мною Начальникомъ во всемъ, что къ пользѣ и службѣ Государства касаться будетъ, надлежащимъ образомъ чинить послушаніе, и все по совѣсти своей исправлять, и для своей корысти, свойства, дружбы и вражды противъ службы и присяги не поступать отъ команды и знамя, гдѣ принадлежу, хотя въ полѣ, обозѣ и гарнизонѣ никогда не отлучаться; но за онымъ, пока живъ, слѣдовать буду, и во всемъ такъ себя вести и поступать, какъ честному, вѣрному, послушному, храброму и расторопному надлежитъ. Въ чемъ да поможетъ мнѣ Господь Богъ Всемогущій. Въ заключеніе же сей моей клятвы вѣрую слова и крестъ Спасителя моего. Аминь.

Nii veider, kui see tekst oma sisu ja mõtte kui ka lausete kokkuseade poolest on, teda oleks võidud viisakalt Eesti keele tõlkida.

Kuid temast tehti Eesti keeles järgmine vändjas:

Soldati wanne.

Minna tõutan ja wannun pühha wandega keigewäggewa Jummal ja temma pühha ewangeliummi jures, et minna tahhan, nõnda kui mo kohhus on Keiserlikko Majesteti, omma õiget ja keigearmolikkumat suurt pärrisherrat¹⁾ ja keisrit²⁾ Aleksander Ni-

1) Harilikult nimetasid mõisaomanikest Balti sakslased endid dokumentides ja suusõnal „pärrishärradeks“ (näit. N. N. mõisa „pärrishärra“ jne.). (Keegi naljahammas tõlkis kord dokumendis need sõna! järgmiselt Vene

kolajewitsi, keige wenneriigi³⁾ issewallitsejat, ja Keiserlikko Majesteti aujärge pärriat truiste ja tõssise melega tenida, ja kõikis asjus nende sõnna kuulda, ilma omma ellust wiimse werre tilgani holimatta⁴⁾, ja et minna keige Keiserlikko Majesteti auu, wallitsust ja õigust, mis temma pärralt on ning weel eddespiddi temma pärralt sawad ollema, keigest ommast moistusest, wäest ning jõust tahhan hoida. — Keiserlikko Majesteti riigi ja maa waenlaste wasto tahhan, ihhu ja werrega, laggeda peal ja kantside sees, merre ja maa peal, sõas ja lahkingis⁵⁾, ümberpiirmises ja tormijooksmises ja keiges muu sõa-asjades wapraste ja tuggewaste panna ja ühtlasi tahhan keik, mis iggakord Keiserlikko Majesteti truiks tenistusseks ja riigi kassuks tulleb, keigest wäest korda sata. —

Ni pea kui ma peaksin middagi kulama, mis Keiserlikko Majestetile kahjuks ja häddaks wõib sada, tahhan minna sedda üllesanda ja keigest wäest sedda keelda. — Igga minno kätte ustud sallajat asja tahhan minna ka sallaja piddada ja keiges mulle minno üllemattest kästud asjus, mis riigile kassuks

tulleb, tahhan minna täieste sõnna kuulda ja omma tõssise süddame tunnistusse järrel käsko täita. Ei tahha ka mitte omma enese kassu egga suggu, sõbbruse egga wihha waeno pärrast middagi sest mahhajätta mis mo kohhus on ja mis ma ollen wandunud. — Ei tahha ka mitte ommast kommandust, egga lippust, kuhho alla mind pannakse, ärrapõggeneda, olgo lahhengis, olgo sõawarra hoidmisse jures, olgo karmisonis, — waid tahhan omma tenistust iggas kohhas omma ellu aega nõnda üllespiddada, kuidas trui, õige, wappra ja ettewaatlikko soldati (algtekstis soldati sõnu kusagil ei nimetata. T. L.) kohhus on.

Nii tõeste kui Jummal mind saab aitama Jesuse Kristuse pärrast. Amen.

Kui nüüd seda teksti algkirjaga võrrelda, siis näeb iga lugeja isegi, missugust vassimist, „vaba tõlget“ ja „oma sõnadega“ jutustamist sarnase riigi-akti Eesti keele tõlkimisel Balti võimukandjad ise tarvitasi, samal ajal aga Eesti haritlasi Vene hümni valesti ümberpanemises kahtlustasi.

DAANIMAA PEALINNA EHITUSKUNST JA KODANIKUD.

„Aole“ kirjutanud KJELD ELFELT. — Kopenhaagenis.

Kuhu peaks õieti mindama, et saada tõendust oma inimsusele? Kus peaks otsitama elujõudu ja veendutama selles, et oma enda elamistunne kannab ehtsat ja sisimat laadi, mis õigustab rõõmuks ja uuenevaks eluks? Ja lõppeks, kas pole siis iga üksiku elamistunne sama nagu seda on kogu rahva oma? Kui rahvas on võimeline ja täidetud ülevoolavast küllustungist tuua esile määratud ja hiiglasuuri ehituskunsti saavutusi, kas see pole siis tunnusmärgiks kevadele ja uuele elule?

Nüüd on loss valmis. Kristiansborgi loss. Daani rahva jõu tunnusmärk, värskete jõudude ja uue tugevuse tunnusmärk väikese rahva ühenduseks ja peale selle võib olla veel tõenduseks mingi ise-aadi kultuurist ja karakterist.

Selles mõjukas ehituses, mis nüüd oma torni

üle linna tõstab ja seega omajao kaasmõju annab tornirikka linna siluutile, võib leida väljendust seks, mis on daaniline ja mida see tahab öelda.

Ehk on see ainult mingi segapuru euroopalisist teadmist, vooludest, mis üle alati lahtisemä maa Euroopast sisse tungivad.

Tunnen küllalt ka Stokholmi raekoda. Kas ei leidu seal osalt suursugust vaimu. Rootsi elegantsi aristokraatset vaimu, kuid siiski ka end suurest ruumist pimestada laskmist ja palju võorast ja kuldset (nagu näiteks Mauri stiilüksused)?

See selgub alles — ja paljud, eriti võoramaa-lasist, on tähendanud, et Kopenhaageni raekoda tuleb vaadelda kui nimelt Daani meelsuse väljendust.

keeles: „pärihärä = настоящий баринъ.“) Niisuguse „tiitli“ või „aunime“ pookisid Balti võimud siis ka Vene keisrile vande tekstis külge, pidades teda sedaviisi „Vene riigi pärihäraks“ (omanikuks), olgugi et sarnase tähendusega sõna vande algtekstis — üldsegi ei leidu.

2) Sedaviisi tõid võimumehed vande tõlgitsemises v. teksti mõisted ka he isiku kohta sisse: üks oli Venemaa „pärihärä“ ja teine keiser. Või tahtsid võimud meelega mõnd lihtmeelset noort soldatit niisugusele valeteele viia, et las' mõistavad „pärihärä“ ka mõisnikke, seda suurem aukartus nende vastu oleks, et „näe,

— ka mõisnikest „pärihärädele“ tuli „truudus“-vannet vanduda!“ (Sic!)

3) Kuna vande üldtekstis sõna: „Vene riigi“ suure tähega kirjutatud, ei arvanud võimumehed seda sõna eestikeelses tõlkes nii tarvitada. Kui Eesti kirjanduses täh. sõna nii oleks kirjeldatud, oi, siis oleks suurt maru Vene valitsuse ees tõstetud, et — näe, eestlased ei austa põrmugi Venet!

4) See lause on koguni segase mõttega.

5) Just nagu lahingu pidamine ei olegi sõda. Vande algtekstis pole täh. lause põrmugi nii kokku seatud.

Kopenhaagen.
Kuninga loss „Kristiansborg“.

Foto Elfelt.

Mingi naeratlev elegantsus, mitte liig sügavale tungiv! Maja on valguse poole tõstetud esiküljel asuva nõguskuju (n. n. „merekarbi-koor“) läbi, kuid see ei mõju siiski kuidagimoodi mingi liig eeskujulise või liig peenena. Paksud joon trepi suunas võtab kodanikke vastu koguni sõbralikult ja teeb raekoja kodanikkude kojaks. See on kodanikkude, mitte patriitside maja, nagu Stokholmi raekoda. Sellele tundele mõjub kaasa ka veel park, mis ehitust ümbritseb, hulgad naeratlevad lilli ja puid; tuvikesed. Siin tunned end rahustatult, unustad päevakära, veedad tunni või kaks midagi suuremat märkamata hiigla ehitusrühmist, kui ainult tornikella laulu iga veerand tunni tagant, milline laul nii väga kooskõlastab sõbraliku suvipäevaga.

Annan küll järele, et stiil on ju ebadaaniline, kuid seal on siiski juure toodud nii palju daanilaadist, et iga isamaalane peaks end tundma rahuldatusena. Ja kus oleks üldse olemaski tüübilitist rahvuslikku kunsti? Eks ole ehituskunsti alal kõik küll õieti ju — internatsionalism?

Stiilil tundub peasjalikult lõunapoolsete maade (Veneetsia, Prantsuse) mõju, kuid kas pole ka daanlasele omane teatud lõunamaaline avameelsus ja samal ajal ka kaval oskavus. Raekoja hulka aknaid ja valgusepoolseid rõdusid — eks see osuta Daani avameelsust ja liig pealetükkivat kodusust? Ameeriklaste ja inglaste sulest leidub küll daanlast kirjeldatud vaikivana ja tõsisena, kuid kes ei kaotaks küll oma kodumaalisi omadusi võõras keeles, pealegi veel mõnes ameerikalises mehaanika ja hingetuse surnud ilmas, täis pühapäeva-sentimentaliteeti ja naiivi jumalateenistust? Kõige paremini saab kujutluse Daani kõneohtrusest, kui mõelda Daani koomika teatud külgedele ja koomilisele literatuurile ja veel selgemini paistab see hilisema aja pangakatastroofide pikka-dest kirjeldusist (8—10 lehekülge igapäev!) kõigis Daani ajalehtis.

Ja mida kõik ei leidu veel peale selle? —: Kogu ehituse heledas, naeratlevas mõnususes leidub väljendust naerumeeltele ja nende kaunile mõjule ja peale selle vaatab siit veel vastu

lüürilise humoorimeele väljendus. Et täpselt väljatöötatud üksikasjad osutavad kalduvust kergelt ülevaatlikule ja väheke väikekoodanlikust ülevaate puudusest tunnistust annavad, seda ärgu võetagu ootamatusena. (Säärane ülevaatlikkuse puudus on leidnud väljendust kõigi väikeste rahvaste juures, peale Soome-maa, arvan.)

Torni säle elegantsus ja energiline, rütmiline kuju näib mulle väljendusena osalt samast ornast, peenelaadilisest ilutundest, mida võib leida ka kuningliku porselaanvabriku saadusis ja viisis, kuidas Daani naised oma ilu oskavad raamistada ja esile tõsta.

*

Ja nüüd moodne loss: Kristiansborg. Stiil on mingi koguni teine, mingi koguni massiivim barokkstiil. - Horisontaalsed jooned, rasked ja tõsised, toonitatud küllalt põhjendatult kui mingi uus tõsiduse element, mille sõda loonud. Kuid samas esineb ka rokokoostiil oma elegandi ja tabamatu hooga ja stiliseerimisega enam selgemais kujudes, nagu: kroonid, ast-

jad, vaasid. Sarnase stiili tüübi valib ikka mõni enam kodanline aegjärk oma materialismi ja rahavaimuga: et ilus olla, peab olema kujutatud mingi e.s.e.

Uhkkesti kaitsvalt ümbritseb ta vanu stiilirikkaid ehitusi*). Pikkamisi ta kerkib maapinnalt ja imutab endas tugeva rahvuse, üksmeelse rahvuse tunnet. Küllaõdaselt teadev oma rohkest traditsioonirikkusest ta lajutub üle hiiglasuure krundi, tõstab raskelt ja massiivilt oma müüre, kaitset pakkudes rahva parlamendihoone ümber. Väikese külgehitusega antiikaja stiilis ta seisab ühenduses Thorvaldseni muuseumiga. Ja nii ta on kogu oma rikkalikkuses rahvas ise kõigi oma teguritega, on kogu rahvuse tempel: haarates ümber kiriku, kunsti, rahanduse, rahvaesituse.

Lossi esiseks on lahtine, lage kiviplats; seal osutub vahe üksiku kui individumi ja rahva kui üksuse vahel, esitatud kivihiiglasest. Esise kivi-pind viib tähekiirtena väravale (võrdlemisi

*) Paremal kirik; pahemal riigikassa.

Kopenhaagen.
Raekoda.

Foto Elf-lt.

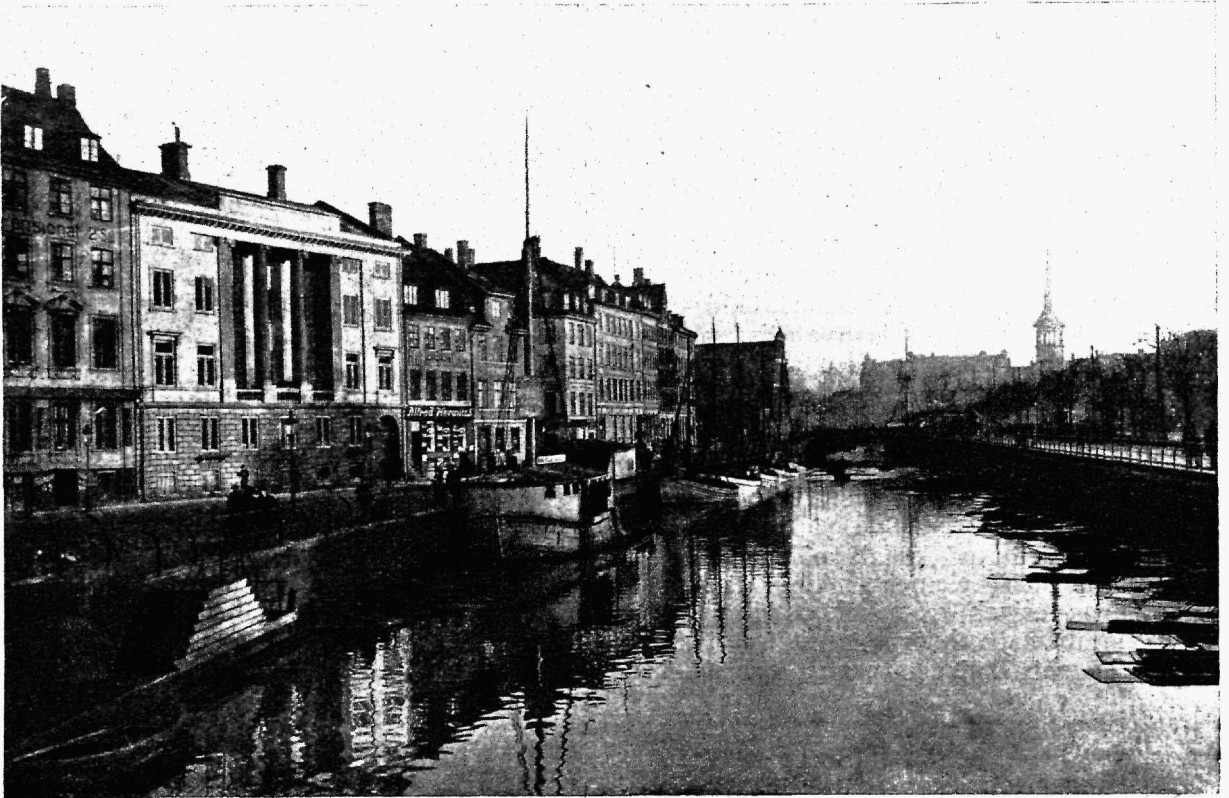
Kopenhaagen.

Foto Elfelt.

Vaade lossikaanalile. Vasemal pool börsehoone.

väike), tähendab: Kas tunned oma enda tähtsusetust? Kas märkad püha demokraatlikku rahvast tema võimsuses? Ja kas sa painutad pea trooni ette? Ainuvalitsus ja demokraatia kohtavad teineteist ühes ja samas idees: Kiviloss.

Kus peaks nüüd aga selle suureviisilise toreduse tagant leitama vaikestki vastuhelki Daani

meeleolust? Kas pole seal midagi sellest? Astuge nüüd aga rahulikult lossioue sisse! Siin tuleb rahva meeleolu päevavalgele imekspandavate nägude ja groteskide maskide kujul (rühmkond n. n. peavalu, hambavalu, kõrvalu). On küllaldaselt nähtav, et meeleolu ei saa jääda peitu ega unustusse. Rahva sool on ometi meeleolu. Sool ja tugevus!

M Õ N D A S U G U S T .

5.000.000 dollarit draama eest.

Juba kolm aastat mängivad New-Yorgi teatrid üht ja sama draamat ning juba kakss aastat seisab see draama suuremate provintsteatrite mängukavas. See on noore naiskirjaniku Anna Nicols'i esimene ja võib olla ka viimane teos, sest materiaalselt võib autor end kindlustatuks lugeda kuni elu lõpuni. Vähemalt 5.000.000 dollarit on see teos talle toonud.

Draama saatust on huvitav: ükski teater ei tahtnud seda lavastada, kui aga energiline naine lavastas tüki omal riisikol, siis kriitika kuulutas üksmeelselt täielikku sissekukkumist. Lääks aga teisiti.

„Bies Irish Rose“ sisuks on noore juudi ja irlanna armastus. Tegelased on otsekohesed koopiad elust, nad on lihtsad ja tõelised. Tükk on kirjutatud tuntud „Potash ja Perlmutri“ vaimus, kuid stiilsemalt. Sisaldab palju humoori ja sentimentaalsust.

—kl—

Kirikutorni elanik.

Kellalööjaks Meksiko linna peakirikus on mitmed põlvned juba de Brena perekonna liikmed olnud, see amet on seega päritavaks kujunenud. Kellalööja jaoks on tornis otse kellade all oma korter. Praeguse kellalööja seitsmekümme-aastane ema ei ole nelikümmend aastat oma korterist välja saanud. Kellalööja lapsed, kes veel kooliealised ei ole, ei ole ka veel uulitsakive tallanud. Ka perekonna koduloomad on tornis korteris: kanad, kitsed ja isegi sead. Kuigi proua Brena nelikümmend aastat järjest oma toast lahkunud ei ole, ei ole ta välisilmast siiski lahutatud, nagu seda arvata võidakse. Tornist kui vaatlemiskohast on ta juba lapsest saadik moodsa Meksiko arenemist jälgida võinud. Ühele ajakirjanikule, kes ta „üles leidis“ on ta jutustanud, kuidas ta noore neiuna keiser Maximiliani sissemarssimist on näinud. Kui Porfirio Diaz 1911. a. kolme-

*

A. H. Tammsaare draama

„Juudit“

„Estonia“ näitelaval.

*

Foto Parikas.

kümne-aastase valitsemise järele kukutati, nägi ta vereojasid kiriku esisel platsil ja sajad surnud ning haavatud lamasid kiriku trepil. Samasugused pildid kordusid ta silmade ees uuesti kui kaks aastat hiljem Huerta kukutas Francisco Madero, ja sellest saadik on ta rohkesti poliitilisi ümberkujunemisi kaasa elanud, nõnda et ta otsusele jõudis, et maailm on hulluks läinud. Ta nägi Villa't ja Zapata'd võidurikka revolutsiooni järele oma vägede eesotsas pealinna marssivat, Zapata võitlus valitsusvägedega olnud kõige hirmsam,

mis ta üle elanud. Jutustaja tahab oma elupäevad kiriku tornis lõpetada. Ka ta poeg kavatses seda teha ja selle järele pärrib ameti poja-poeg ja samasuguse töotusega.

Maamõõtja 5000 meetri kõrgusel õhus.

Kord saadeti välja 100 maamõõtjat, kes pidid hiiglainna New-Yorgi kohta sarnase täpse plaani valmistama, nagu seda ükski endine plaan ei olnud. Uuel linnaplaanil pidi näha olema iga maja ja maailm pidi ettekujutuse saama neist mõjuvatest, tehnilistest probleemidest, mis maailma kõige suurema linna arhitektuurikas olid. Ja kui need 100 maamõõtjat uue linnaplaaniga lõpul olid, leidsid nad ta ülihea olevat. Linnapea aga raputas oma valget pead: mis kasu on teie tehnilisest plaanist paljude märkide ja sümbolidega mu ametnikkudel ja laial rahvahulgal? Need ei mõista seda lugeda? Nõnda rändas ilus linnaplaan arhiivi, kõige suuremasse matmispaika. Pea oli ta täiesti unustatud.

Siis tuli sõda. Palju sadatuhat silma, loomulikku ja kunstlikku, piilusid siit ja sealt vaenlase laagrisse. Kunstilised silmad aga olid eelistatavamad, sest fotograafia lääts peab kord nähtu täielikult kinni ja see teeb lennumasinalt tehtud ülesvõtte alaliselt nähtavaks. Neist 100 maamõõtjast olid mõned lendurite juures, kus mõtlesid valmistatud linnaplaani üle järele ja arutasid, kuidas uut linnaplaani teha, mis laiematele hulkadele arusaadav.

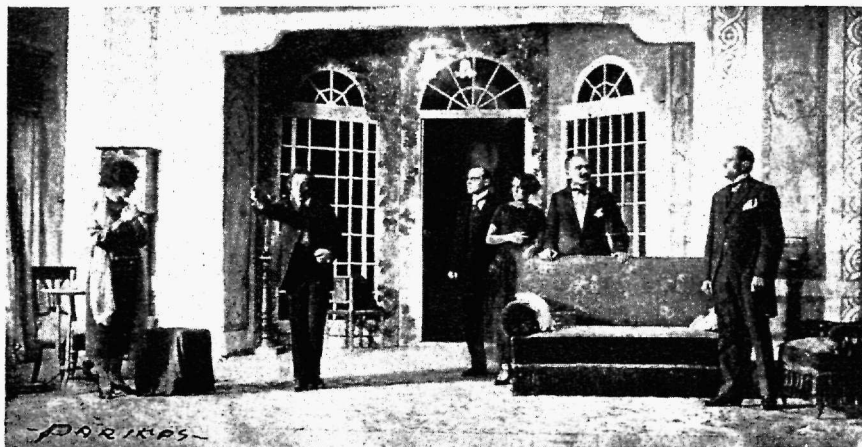
Nüüd on uus linnaplaan juba valmis. Fairchild Aerial Camera Corporation New-Yorgis on ta valmistanud. Seks tarvitati rohkesti lennukid, mis varustatud iseäraliselt valmistatud aparaatidega ja hea objektiiviga. Objektiiv oli C. Zeissi firmalt. Ülesvõtted tehti umbes 5000 meetri kõrguselt, missuguses kõrguses palja silmaga lennuk üldse nähtav ei ole. 4800 kilomeetrit lennati ära, et „Suur New-Yorgi“ 1600-ruutkilomeetrilist pinda päevapildiplaadile kinnitada. Plaadi joonistuses vastab $2\frac{1}{2}$ sentimeetrit 600 meetrile looduses. Kogu plaan on umbes 3 meetrit pikk ja $2\frac{1}{2}$ — lai. Peale selle võeti New-Yorgi city veel eraldi üles, ja veel suuremas moodsus; siin vastab $2\frac{1}{2}$ sentimeetrit 180 meetrile looduses. See kaart on seega hulga suurem: 6 meetrit 70 sentimeetrit lai ja 7 meetrit 35 sentimeetrit pikk, tähendab, õige „käepärane“ vorm.

*

T. Rittneri komöödia
„Hundid ööl“
„Estonia“ näitelaval.

*

Foto Parikas.

Ülesvõtete läbitöötamise juures tulid kõrvale heita kõik need, millel majad längus olid, nagu Piisa torn. Kui majade längus olek mitte suur ei olnud, siis aeti nad iseäraliste optiliste aparaatide abil uuesti „sirgekaks“ ja pilt päästeti. Kõik tarvitatavad pildid tulid siis ühe mõõdu peale üle viia.

Hoolimata kõigist raskustest õnnestas ettevõtte. Pildid näitavad kõige pisemaid üksikasju, iga hoonet, sildu, aurikuid ronge maapealsel raudteel, igat puud ja põõsast pargis, inimestemerd liikumise keskkohdades. Kõik on selgelt tuntav. New-yorklane võib kergesti leida oma kontori, oma korteri.

Hambavalus vaaraod.

Nüüdsama Inglismaal surnunud dr. Elliot Smith'i ja Warren R. Dawson'i raamat Egiptuse muumiate palseerimistehnikast käsitleb muuseas ka vanade egiptlaste tervishoidlisi küsimusi. Muumiate uurimistega on kindlaks tehtud, et vanad egiptlased mõningategi samade haiguste all kannatasid kui praegunegi inimpõlv. Kuna n.n. Inglise ja Prantsuse haigused tol ajal täiesti tundmatud olid, kannatasid mitmetesugude aegjärgude egiptlased hulgaliselt kivi-haigusi, isegi eel-dünastia aegjärgul on juba põiekiivihaiugust olnud. Ka jooksvahaigus polnud vanal ajal tundmata, millest üks vanema, pilkade valgete juuste ja habemega mehe, kes Philae templi läheduses ristikoguduses elutsenud, muumia tunnustust annab. Ta jaigadel, iseäranis suurvarvastel, on selged haiguse tundemärgid. Laialilagamenuim on olnud vanal ajal nähtavasti luujooksva, mille all mehed ja naised algusest peale kannatanud. Kuid erilist tähelepanu on uurijad hambavalule pöörnud. Nad väidavad, et paljud vaaraodest isegi üsna koledat hambavalu on kannatanud, eriti paljutuntud Tutankhameni isa Amehnophis III. Ta hammastest võib otsustada, et see vaaraod, kui ta suri, eriti tugevat hambavalu on pidanud kannatama, sest et tal väljaulatuvad mädapaised igemetel leidsid.

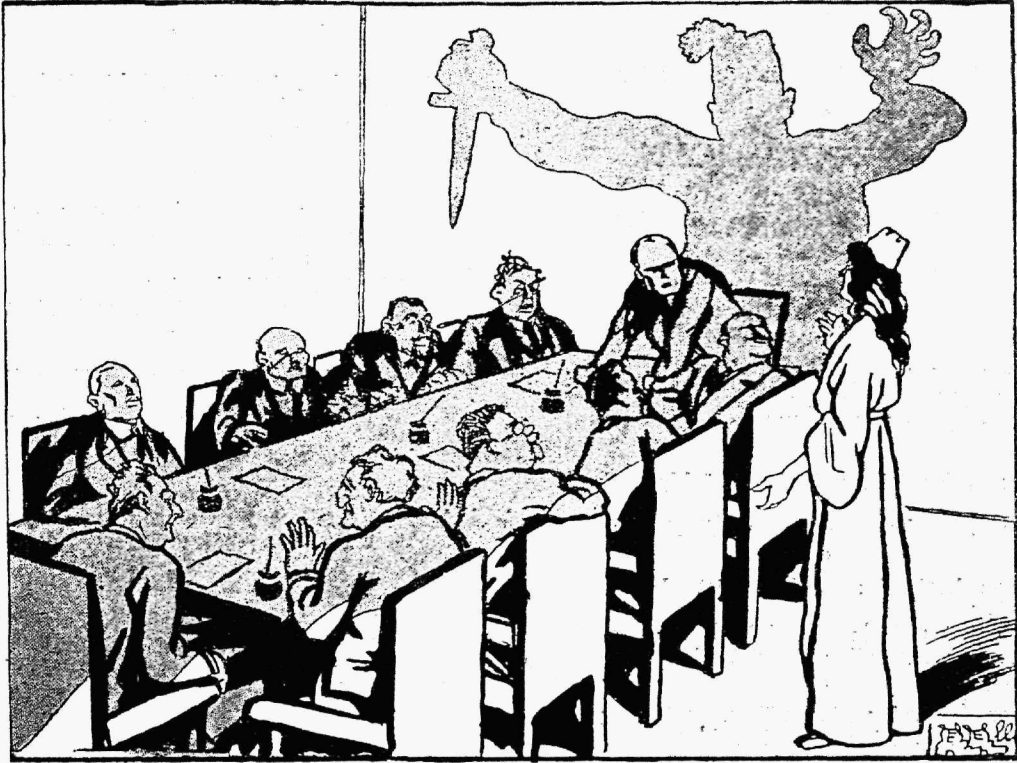
Lendav haigevanker.

Metsikus Põhja-Rootsis, kus inimeste elukohad üksikseist kaugel ja lähemasse haigemajaja aegaviitvas vaneri- ehk saani- või raudteesõidus jõuab, on katset tehtud lennukit haigeteenistusse rakendada. Selks otstarbeks on Rootsi Punane Rist Redenisse haigete transporteerimiseks lennumasina soetanud, mis arsti nõudmise peale käsitada on. Lennuk on kõigiti otstarbekohaselt varustatud ja nii veel- kui jäälsõidu võimeline. Hulk kohti on kindlaks määratud, kus lennuriist maabuda ja üles tõusta võib. — Esialgu on transporteerimine maksuta.

Üldise linnaplaani jaoks tehti üle 2000 ülesvõtte. Kuigi terve eskadrill lennukid töö juures oli, kestis töö siiski hulk aega, sest ei võidud lihtsalt üles tõusta ja kohe „klõpsutada“. Samaseks „tööks“ tarvitati ainult paari päeva. Ülesvõtted pilvedega ja pilvevarjudega olid tarvitamiseks kõlbmatud. Kui ilm natuke udune, siis oli kogu 5000 meetri kõrguselt vaadeldav panorama kadunud. Järgmine raskus oli New-Yorgi raamalimi pildistamine, missugune võis sündida ainult mõõna ajal. Kord läks mitu nädalat mööda, kuni selks sünnis silmapilk oli. Lõpuks tuli kogu ettevõtte enne tumesadusid lõpetada. Sagedasti tõusid lendurid õhku, kuid paari tuhande meetri kõrgusel jõudsid otsusele, et õhk ülesvõtete tegemiseks sünnis ei ole ja ilma pildita tuli maapinnale tagasi keerata.

N A L I.

Seisukord Itaalias.

Mussolini kaitseingli vari.

Seisukord Hispaanias.

Kuningas Alfons Primo de Riverale: „Ettevaatlikumalt! Meie võime sel kombel mõlemad lennata!“

Kohtunik meie-aja ärimehele: „Kes te olete?“

Kaebalune: „Pankiir.“

Kohtunik: „Aga millest teie elate?“

Kaebalune: —

Linnapreili küsib karijapoisilt: „Kui vana on see lehm?“

Karijapoiss: „Kaks aastat.“

Linnapreili: „Kust te seda tunnete?“

Karijapoiss: „Sarvist.“

Linnapreili: „Õige. Tal on kaks sarve — tähendab: ta on kaks aastat vana.“

Koolis. Õpetaja: „Nii siis, lapsed, täna algab koolivaheaeg. Soovin, et see teil lõbusalt mööda läheks ja et teie mõistus selle aja jooksul edasi areneks.“

Õpilased: „Teile sedasama.“

Professor: „Miks keerleb maakera oma telje ümber?“

Üliõpilane: „Sest et tal midagi olema peab, mille ümber keerleda, muidu ei saaks ta üldse keerleda.“

„Miks te alati kivistilal kõnnite?“

„Seal peab minnes paremat kätt hoidma, tulles paremat ja võlanõudjad peavad minust mööda minema ega saa mind kätte.“

„Kuidas te oma abikaasaga rahul olete? Ta clevat väga haritud?“

„Jah, ta kõneleb kuut keelt. Mina kaheksat. Aga ometi ei saa meie teineteisest aru, sest meil puudub ühine keel.“

*

„Kas te annaksite mulle oma rätsepa aadressi?“
„Hea meelega, kui teie temale aga minu aadressi ei anna.“

*

„Armas Amalie, kui ma alati sinu käsi oma kätes võiksin hoida!“

„Aga miks?“

„Et sa kunagi klaverit ei võiks mängida.“

*

A.: „Sa pead mind lolliks?“

B.: „Mitte sugugi. Aga väga võimalik, et ma eksin.“

*

Sõber peigmehele: „Mispärast tahate nimelt pärast jõulusid abiellu astuda?“

Peigmees: „Mis jaoks kallid pühi rikkuda.“

*

Õpetaja: „Kas teist võib keegi õelda, miks kalad ei räägi?“

Õpilane: „Eks katsuge ise vee all rääkida.“

*

Majaproua kerjusele: „Olete vist ka paremaid päevi näinud?“

Kerjus (suppi süües): „Oo ja! Niisugust viletsat suppi ei ole ma enam hullk aega söönud.“

*

Professor (sohval patja nähes, millel peakirvi: „Hinga rahus!“): „Kuidas see hauakivi siia on sattunud?“

*

Proua: „Teie unustate ikka uksele koputamata, Triinu, kui sisse tulete. Oletame, ma juhtun vannis olema...“

Triinu: „Pole viga, proua, ma vaatan alati enne läbi võtmeaugu, kui sisse tulen.“

*

„Miks teil nii rõõmus nägu on?“

„Ma tulen hambaarsti juurest.“

„Annab see siis põhjust rõõmustamiseks?“

„Ta ei olnud nimelt kodus.“

*

„Kuidas?“ Teie lubate, et ülem teile tõbras ütleb ega lahku kohalt?“

„Ta ütles mulle: „esimese klassi tõbras“, ja niisuguseid on vähe.“

*

Mõjuv rohi. „Enne kui ma seda juuksekasvatuse rohtu tarvitasin, oli mul kolm paljast kohta peas, nüüd ainult viis.“

*

Elsa (Prantsuse lütseumist kodu poole tulles emale, kes raamatukimpu kannab): „Tule minu järel, ära käi kõrval; siis arvavad teised, et meil ka teenija on ja see minu raamatuid kannab.“

*

Kapten: „Midagi ei ole enam teha! Laev läheb hukka! Tunni aja pärast on kõik otsas!“

Merehaige reisija: „Tänu Jumalale!“

*

Em a: „Kui sa nüüd silmad ilusti kinni paned, siis tuleb ingel ja valvab sind.“

Laps: „Kas ta siia tuppa tuleb?“

Em a: „Ja muidugi!“

Laps: „Siis võta kummuti päält need õunad ja pane sahtlisse.“

*

Kõlistatakse. Teenija läheb külalisele vastu ja ütleb: „Armuline proua laseb õelda, et ta mitte kodus ei ole.“

Külaline: „Siis, olge heaks, õelge, et ma mitte siin ei käinud.“

*

„Mis tähendavad need sõlmed sinu taskurätikus?“

„Need tegi minu abikaasa, et ma kirja kasti viskamata ei unustaks.“

„Viskasid sa kirja kasti?“

„Ei, ta unustas selle kaasa andmata.“

*

Peenete härraste toatüdruk jääb uulitsal jalgratta alla ja kaebab kohtusse.

Kohtunik: „Jalgrattasõitja kinnitab, et ta kaks korda kõlistanud, aga teie tähelegi polla pannud. On see nii?“

Toatüdruk: „Väga võimalik, armuline härra kohtunik. Aga ma olen oma härraste juures harjunud, et mulle kolm korda kõlistatakse.“

*

Ostja: „Ja seda nimetate viiemargaliseks saiaks! Sellega ei saa hamba aukugi täis täita!“

Pagar: „Mis te pahandate! Hambaarst võtab selle augu plommiga täitmise eest viissada marka!“

M A L E.

Teated.

Tallinn. Turniir Tallinna esimängija nime peale edeneb korrapäraselt. Mängitakse visalt, nii et mõnda mängu ühe õhtuga lõpule ei jõuta viia ja nii et viike ei tehta. Tagajärjed vuurde kaupa:

1. voor.

(Esimestena nimetatud valge väe juht.) Sepp kaotas Israel'ile, Türn võitis Kerup'i vastu, Sakovski võitis Vittlich'i vastu, mäng Nedsvezki — Raudvere jäi pooleli.

2. voor.

Karukäpp kaotas Sepp'ale. Raudvere kaotas Türn'ile, Friedemann võitis Nedsvezki vastu, Vittlich võitis Kaegbeini vastu, Israel võitis Sakovski vastu.

3. voor.

Sakovski kaotas Karukäpp'ale, Kaegbein kaotas Israel'ile, Nedsvezki võitis Vittlich'i vastu, Türn võitis Friedemann'i vastu, Kerup kaotas Raudvere'le.

4. voor.

Friedemann võitis Kerup'i vastu, Vittlich kaotas Türn'ile, Israel võitis Nedsvezki vastu, Karukäpp võitis Kaegbeini vastu, Sepp kaotas Sakovski.

5. voor.

Kaegbein võitis Sepp'a vastu, Türn võitis Israel'i vastu, Kerup võitis Vittlich'i vastu, Raudvere võitis Friedemann'i vastu, mängimata jäi mäng Nedsvezki — Karukäpp.

Seis peale 5. voozu (klambrites lõpule viidud mängude arv):

1. Türn + 5 (5),
2. Israel + 4 (5),
3. Raudvere + 2 (3),
4. Karukäpp + 2 (3),
5. Friedemann + 2 (4),
6. Sakovski + 2 (4),
7. Nedsvezki + 1 (3),
8. Kaegbein + 1 (4),
9. Kerup + 1 (4),
10. Sepp + 1 (4),
11. Vittlich + 1 (5).

Balti turniir. Kaunase (Kovno) maleklubi kavatseb korraldada tuleval kevadel Balti riikide turniiri, millest osa võtaksid Eesti, Leedu, Läti ja Soome tugevamad mängijad.

Kanaada. J. S. Morrison võitis esimängija nime 14 punktiga (15-st).

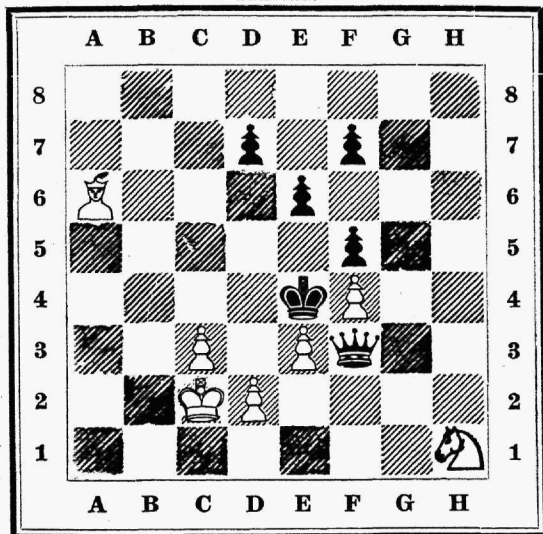
Belgia. Colle võitis esimese auhinna 8 punktiga (10-st).

Helveetsia. O. Zimmermann tuli esimeseks 6 punktiga (10-st).

Ülesanne nr. 38.

(Fabricius-Lauritsen).

Mustad.

Valged.

Valge: Kc2, Oa6, Rh1, Etturid c3, d2, e3 ja f4 (7).

Must: Ke4, Lf3, Ed7, e6, f7 ja f5 (6).

Valge algab ja võidab.

Ülesannete lahendused.

Nr. 22.

1. Va5 — a7 e7 — e6.
2. Va7 — h7 jne.
1. . . . Kf8 — g8.
2. Va7 : e7 jne.

Nr. 24.

1. Vd7 : a7 jne.

Nr. 25.

1. Vc3 — h3 Kg2 : h3
2. Ke4 — f4 jne.
1. . . . Kg2 : f1
2. Ke4 — e3 jne.

Nr. 26.

1. Rf2 — d1 jne.

Nr. 27.

1. Le2 — e8 Vb5 : b6
2. Kd7 — c7 + Vb6 — b5
3. Kc7 — c6 jne.

1. . . . Vb5 : c5
2. Kd7 — d6 + Vc5 — b5
3. Kd6 — c6 jne.

Nr. 28.

1. Rd5 — b4 jne.

Nr. 29.

1. Kg3 — f2 Kf6 : f5
2. Lc7 — d6 jne.

Nr. 30.

(e3 peal valge vanker.)

1. Ve3 — e8 Rc8 — e7
2. Rf5 — e3 + jne.

Nr. 31 (valesti trükitud 32).

(c4-ruudul on must oda.)

1. Vh3 — h6 Vf2 — f1
2. Vh6 : h7 + jne.
1. . . . Rc3 — d5
2. Re7 — g6 + jne.
1. . . . Rc3 — e4
2. Le5 : e4 jne.
1. . . . g5 — g4
2. Le5 — h5 jne.
1. . . . muu käik
2. Vh6 — f6 jne.

Nr. 32 (valesti trükitud 33).

1. Ve4 — f4 jne.

Nr. 33 (valesti trükitud 32).

1. Of2 — e1 jne.

Nr. 34 (valesti trükitud 33).

1. Rc6 — d4 jne.

Nr. 35.

1. e3 — e4 Kb5 — c4
2. b4 — b5 jne.
1. . . . Kb5 — a4
2. Rd7 — b6 + jne.

Lahendasid:

- ülesande nr. 19 — Alfons Pahlhel, Tallinnast;
 nr. 22 — M. Villemson, Pärnust; „Jalamees“;
 nr. 24 — M. Vi lemson; Pärnust;
 nr. 25 — seesama
 nr. 26 — seesama ja „Jalamees“;
 nr. 27 — needsamad;
 nr. 28 — M. Villemson, Pärnust;
 nr. 29 — seesama;
 nr. 30 — seesama;
 nr. 31 — seesama;
 nr. 32 — seesama;
 nr. 33 — seesama;
 nr. 34 — seesama;

Trükivead.

„Ao“ 33, 34, 35 ja 36 numbrite maleülesanded tulevad seniste trükitud numbrite 32, 33, 34 ja 25 asemel vastavalt järgmistele numbritega varustada: 31, 32, 33 ja 34.

Sellelega tühistub „Ao“ 37 numbris olev trükivea paranduse esimene osa.

Kirjavastused.

J. M. T-s. Kogu saadetise kohta — ei!

Toimetusele tulnud kirjandus.

Lühikene ülevaade piima-asjanduse arendamisest ja selle praegusest seisukorrast Eesti. Tallinna Eesti Põllumeeste Seltsi väljaanne. 1924.

L'Europe Nouvelle. I année. Nr. 344. La Société des Nations en 1924.

Raamatute tutvustaja nr. 6. K. Ü. „Loodus“. Tartus. 1924.

Vastutav toimetaja Ed. Hubel.

Väljaandja: Tallinna Eesti Kirjastus-Ühisus.

Eestimaa
Kinnitus-A.-S.

„EKA“

Tallinn, Pikk tän. 6
toimetab
elukinnitusi
kuldkroonides.

Suremine on iseene-
sest mõistetav, oma
elu kinnitamine
peaks samuti ise-
enesest mõistetav
olema.

Max Johanson

Rätsepaäri.

Tallinn, Lühikejalg 6.

Käesolevaks hooajaks sain Inglismaalt kuulsamaist firmadest suurema saadetuse kõiksugu, eriti häid palituga ülikonnariideid, mida rikkalikus valikus austatud tellijatele soovitan.

A./S. V. Schneider ja Ko. Tallinnas

soovitab ladust võislemata headuses odavate hindadega:

Rehepeksu-garnituurid, raua-, puu- ja kõiksugu teiste tööstuste masinaid ja mootorid.

Alaline suur ladu:

D. W. F. kuullaagrid ja teraskuule, kuulsaid Heiligenbelli sahu, terast, rauda, plekki, pappi, tõrva, Port-Kunda tsementi, kõiksugu ehituse tarbeaineid, masinarihmud, õlisid ja rasvu, suur valik kõiksugu teras- ja rauakaupadest jne.

Kaupmeestele kasulik sisseostukoht.

Sahaaterad, naelad ja vankriassid valmistatakse oma vabrikus.

Telefonid 4-01, 4-02, 18-42.

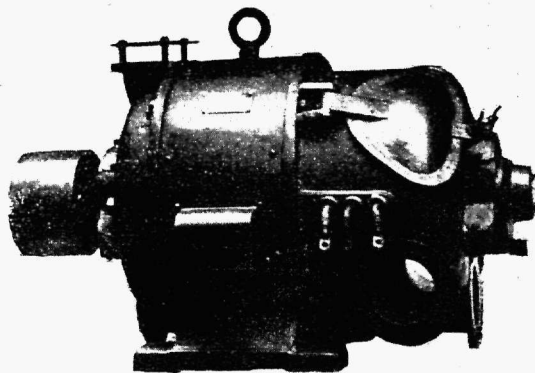
Telegrammi aadress: Valschneider Tallinn.

Eesti elektromehaaniline tehas

Tallinn,
Soo t. 27.

„VOLTA”

Kõnetraat
9-57.

Uute mootorite, dünamote ja
generaatorite valmistamine
ning remonteerimine.

Suur masinate ladutağavara
ennesõjaaegse headusega
elektermasinatest 0,5 kuni
250 hobuse jõudu.

∴ Vaskjuhed ja siinid igas põiklõikes ∴

MEESTERAHVA RÄTSEPAÄRI

M. ANDREESEN

TALLINN, RATASKAEVU T. 14-4;

KÕNETR. 17-54

Olen saanud Inglismaalt
kõiki sügise- ja talvehoo-
ajaks tarvisminevaid mees-
terahva palitu-, ülikonna-,
fraki- ja smokingiriideid.
Peale selle suur valik palit-
tu-, kasuka-, krae- ja muid
nahku.

PHOSPHATINE FALIERES

ammu tuntud ja igalpool tarvitav

laste toitmisaine.

Hoidke järeltegemiste eest!

Müük igal-
pool kui ka
valmistaja
juures:

Rue de la Tacherie, Paris.

Töökool ja õppekool. Kasvatus-teadus-
line teos. C. H. Niggol. Hind 50 mk.

Maria Montessori meetodi äraaldused.
Kasvatuslik süsteem. C. H. Niggol. Hind
60 mk.

**Meie jõumajanduse sihtjooned tule-
vikus.** Prof. A. Kink. Hind 40 mk.

Tartu-Pihkva ja Narva veetee. Prof.
A. Kink. Hind 40 mk.

Lõhkeained. I osa. D. Buxhoevden. Hind
100 mk.

Parlament. Riigiteadus. H. V. Gerlach.
Tõlk. P. Grünfeldt. Hind 35 mk.

**Mida võiks igäüks suguhaigustest
teada.** Dr. A. Rüttnann. Hind 75 mk.

Kuidas kunstlikult nooreks saada.
Loodusloolised uurimused. Prof. Steinach.
Hind 30 mk.

Täielik malemängu õpetus. A. Bur-
meister. Hind 135 mk.

Nahksuka jutud. I indiaanilugu. F. Co-
oper. Tõlkinud J. Sander. Hind 135 m.

Prints ja kerjus. Romaan. Mark Twain.
Tõlkinud A. Oras. Hind 130 mk.

Väikesed rõõmud ja mured. Muinas-
jutud. G. Galina. Tõlkinud E. Jõgi.
Hind 120 mk.

Frithjof. Norra rahvaeepos. Ümber jutus-
tanud P. Grünfeldt. Hind 75 mk.

Miru kodust. Lasteraamat. J. Lattik.
Hind 130 mk.

Lapsepõlve Kungla. Lood ja lallitused
lastele. K. E. Sõöt. R. Kiviti ilustused.
Hind 130 mk.

Kolm muinasjuttu lastele. Z. Topelius.
Soome keelest M. Nurmik. Hind 50 m.

Jānes Vemmalsaare juhtumised. Anni
Svan. Soome keelest tõlkinud L. Luiga.
Hind 80 mk.

Jaunart Jauram. Lasteraamat. K. A.
Hindrey. Hind 70 mk.

Jaunart Jaurami jõngermannid. Laste-
raamat. K. A. Hindrey. Hind 65 mk.

Jõngermannide jändiä. Lasteraamat.
K. A. Hindrey. Hind 60 mk.

Vallatused ja riikad. Kuus lõbusat
lugu. Piltides kujutanud Vilhelm Busch.
Eestistanud Endor Tendor. Hind 160 m.

Kahupea Kaarel. Pildiraamat 3-6-a.
lastele. Dr. H. Hoffmann. Eestistanud
Endor Tendor. Hind 140 mk.

Omal jõul edasi. Karakteri kasvatusline
lugemine. Gizyk, Paul. v. Tõlkinud G.
E. Luiga. Teine trükk. Hind 150 mk.

Taeva-Kääbus. Muinasjutt-broshüür. J. Oro.
Ilustanud Gori. Hind 30 mk.

Saadaval pealadus

T. E. K.-Ü. „Päevalehe“ raamatu- ja kirjutusmaterjaalikaupluses

Jaani t. nr. 6. Krediit-Panga majas,
ja kõigis „Päevalehe“ abitalitustes

ning paremates raamatukauplustes.

Piltidega ilustatud ajakiri

„AGU“

Ilmub oktoobri keskpaigast edasi kahe nädala tagant kord.

Meile on mitmelt poolt juba mõni aeg sooviavaldusi tulnud, et ajakiri „Agu“ harvemini ilmuma hakkaks, sest iga nädal 40 marka ehk kuu peale tellimiseks 150 marka välja anda minevat raskeks.

Raske majandusline kriis on meie rahva ostujõudu nõnda halvanud, et kirjanduse ostmise ja lugemine seisma ähvardab jääda. Raamatute ja ajakirjade muretsemiseks jääb kehvemal ja valimiste huvidega haritlastekihil kalli aja tõttu liig vähe raha.

Seda tähele pannes oleme otsustanud ajakirja „Agu“ selle läbi lugejale kättesaadavamaks teha, et teda

**iga kahe nädala tagant korra
välja andma hakkame.**

Harvemini ilmudes on „Agu“ toimetusel võimalik paremat ja huvitavamat lugemismaterjali valida kui seni. Loodame selle läbi seniseid poolehoidjaid täielikumalt rahuldada ja uusi võita.

Praegu „Aos“ ilmuvatest kirjatöödest väärrib erakordset tähelepanu Vene revolutsionääri B. Savinkovi (Ropshini) jutustus „Must hobune“ ja maateadusline kirjeldus „Hispaania“.

Romaanid on „Aos“ alati hästi valitud ja põnevad; näiteks praegu ilmuv „Miljoni-dollariline teemant“.

Novellid ja jutud tähtsamatelt kirjanikelt.

Teaduslikud kirjatükid „Aos“ on rahvalikult kirjutatud ja harilikult piltidega varustatud.

Nall—parematest väljamaa ajakirjast valitud, niisama ka nalja- ja pilkepildid.

Mõndasugust anname edaspidi enam ja mitmekesisemat, sinna alla kõiki huvitavaid leidusi ja sündmusi teaduse ja kultuuri aladelt koondades.

Male osakond on täielikum kui üheski teises Eesti ajalehes või ajakirjas, sest „Agu“ on Eesti malemängijate häälekandja.

Pildid päevasündmustest ja päevakangelastest.

Tellimise hind:

- 15. oktoobrist aasta lõpuni (6 numbrit) 240 marka.
- 1. novembrist aasta lõpuni (4 numbrit) 160 marka.

Üksiku numbril hind 40 marka.

Tellimisi võtab vastu „Päevalehe“ kontor, Tallinn, Pikk tän. 2. Peale selle võib „AGU“ tellida raamatukaupluste ja kõigi vabariigi postkontorite kaudu.

Kirjade aadress: Tallinn, „AGU“.

Tallinna Eesti Kirjastus-Ühisus.